

01

Volgende stap in
augmented reality

HoloLens

02

Met open source
catalogussysteem
terug naar de basis

IISG

03

Samenwerking
werpt vruchten af

Wikipedia

04

Kaarten voor première
'Decade of Discovery'

Weggeefactie

Erfgoedsector
verleidt
gebruikers via
visueel prikbord
Pinterest

OVERHEID360°

verbindt informatie en samenleving

JAARBEURS UTRECHT | 22 & 23 APRIL 2015

VRAAG NU GRATIS UW
TOEGANGSBADGE AAN VIA
OVERHEID360.NL

Jaarbeurs

2015 03

REDACTIONEEL

Sociaal

8 Richard de Jeu HoloLens: een volgende stap in augmented reality

Microsoft presenteerde onlangs de HoloLens, een soort combinatie van Google Glass en een virtual reality-bril. De versmelting van de werkelijke en virtuele wereld komt weer een stukje dichterbij.

10 Eric Kokke 007-technieken in documentbeheer

Documenten die zichzelf vernietigen of die weten wanneer je een foto van ze maakt... Is dit de nieuwe *James Bond*-film? Niet als het aan de Nederlandse startup Quiver ligt.

14 Rob Coers Erfgoedsector deelt collecties via Pinterest

Pinterest heeft zich inmiddels stevig genesteld tussen de grootheden Facebook, Twitter en Instagram. Wat kan de bibliotheek- en erfgoedsector doen met dit visuele prikbord?

Sinds de samen-schrijf-encyclopedie Wikipedia bestaat, heb ik een lonkend perspectief voor als ik ooit gepensioneerd ben. Dat moet heerlijk zijn, om zonder deadlines, stuurgroepen en vergaderingen encyclopedische kennis over elk denkbaar onderwerp te mogen verzamelen en vervolmaken. Madame Diderot achter de geraniums.

Mijn pensioendatum is sindsdien niet veel dichterbij gekomen. Gelukkig zijn er allerlei manieren voor informatieprofessionals om al in het werkende bestaan bij te dragen in de vorm van beeld, tekst, referenties, geluid et cetera. Jos Damen en Ingeborg Verheul schrijven over het Wikipedians in Special Residence-project waaraan twaalf Nederlandse bibliotheken meededen.

Ook Pinterest verdient een plaats in de *social media*-strategie van bibliotheken en erfgoedinstellingen. Rob Coers laat voorbeelden zien en geeft tips over pinnen, cureren en promoten.

Het Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis zocht en vond een open source catalogussysteem in Evergreen. Wat leverde het op? IISG werd minder afhankelijk van externe dure consultants en leveranciers en profiteert van een *community* waarin oplossingen worden gedeeld.

Zo dragen wij allen bij aan een slimmer netwerk, schrijft Frank Huysmans in zijn column.

Ach, mocht het met deze sociale initiatieven zo aflopen als met GeoCities dat na tien jaar veranderde van een gonzende bijenkorf in een spookstad, dan houden we er misschien nog paar prachtige datavisualisaties aan over (zie pagina 32).

Alice Doek
redactie@informatieprofessional.nl

20 **Ronald de Nijs** IISG kiest voor open source catalogussysteem

Het Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis (IISG) is met het open source catalogussysteem Evergreen teruggegaan naar de basis van het catalogiseren.

24 **Jos Damen en Ingeborg Verheul** Samenwerking met Wikipedia werpt vruchten af

Steeds meer bibliotheken en archieven werken samen met Wikipedia om hun collecties onder de aandacht te brengen. De lessons learned op een rij.

36 **Eric Sieverts** Dat zoeken we op: Booking.com

Het boeken van een onderkomen voor vakantie of werk gebeurt veelal via het Nederlandse Booking.com. Hoe goed gaat zoeken daar eigenlijk?

COLOFON

IP is samen met InformatieProfessional.nl het onafhankelijke platform voor de informatiespecialist van vandaag en morgen. De lezers werken in de informatie-, bibliotheek-, archief- en erfgoedwereld.

ISSN: 1385-5328

IP is een uitgave (19de jaargang) van Uitgeverij IP, Charlotte van Pallandtlaan 18, 2772 TR Voorburg, tel. 06-44 09 19 85, www.informatieprofessional.nl

redactieadres

IP, Charlotte van Pallandtlaan 18, 2772 TR Voorburg, tel. 06-44 09 19 85, e-mail redactie@informatieprofessional.nl.

uitgever

Peter van Gorsel.

redactie

Maarten Brinkerink, Alice Doek, Wilbert Helmus, Frank Huysmans, Alice de Jong, Evelien de Jonge, Andrea Langendoen, Leen Liefsoens, Edwin Mijnsbergen, Paul Nieuwenhuysen, Ronald de Nijs (eindredacteur), Matthijs van Otegem en Eric Sieverts.

vormgeving

Eric van den Berg, egfvdberg@upcmail.nl, Tom van Staveren, graphicisland@upcmail.nl.

medewerkers aan dit nummer

Geert-Jan van Bussel, Rob Coers, Jos Damen, Aad Janson, Richard de Jeu, Eric Kokke, Niall MacKellar, Raymond Snijders, Ingeborg Verheul.

redactieadviesraad

Drs. P. Evers, drs. C. Groeneveld (voorzitter), prof.dr. J.S. Mackenzie Owen.

abonnementen

IP verschijnt 9x per jaar, niet in januari, juli en augustus. Voor abonnementsprijzen en andere informatie zie InformatieProfessional.nl.

advertentieverkoop

Voor informatie over adverteren in blad of op de site: Joop Slor bij Recent op 020-3308998.

Het verlenen van toestemming tot publicatie in dit tijdschrift strekt zich tevens uit tot het in enigerlei vorm elektronisch beschikbaar stellen.

RUBRIEKEN

06 Nieuws

11 Professional in het nieuws Erik Schrijvers

12 Mensen Training in Rwanda

13 Column Eric Sieverts

29 Column Geert-Jan van Bussel

32 Datavisualisatie Designer Richard Vijgen

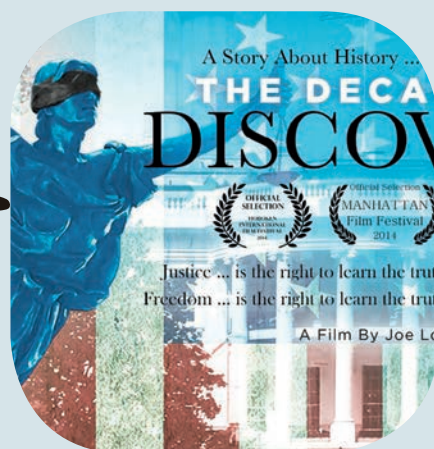
34 Recht op informatie Wie is de fotograaf?

35 IPLingo Rijksinformatiehuishouding

37 Lifehacking URL-verkorters

38 Column Frank Huysmans

Weggeefactie kaarten
voor 'Decade of Discovery',
zie pagina 37

Het volgende nummer van IP verschijnt
7 mei. Bijdragen voor dit nummer zijn
welkom tot 21 april.

GO opleidingen

Cursusagenda april 2015

08/04	Elevator Pitch	GAAT ZEKER DOOR
10/04	Facebook marketing	NIEUW
10/04	Functioneel beheer (incl. BisL)	NIEUW
10/04	Competentieontwikkeling voor de professionele Informatiespecialist	NIEUW
10/04	Het Nieuwe Werken en de Informatieprofessional	NIEUW
14/04	Juridische aspecten van Informatiemanagement	
14/04	Cloud computing & de juridische aspecten	
15/04	Auditing in de informatiedienstverlening	
15/04	Auteursrecht / Copyright	GAAT ZEKER DOOR
15/04	Infographics maken	
15/04	Business Case Management	GAAT ZEKER DOOR
17/04	Storytelling	
24/04	Introductie Lean	
28/04	Infographics maken	
28/04	Google analytics	GAAT ZEKER DOOR
08/05	Klantgericht zoeken in de bibliotheek	GAAT ZEKER DOOR
11/05	Promotie van bibliotheekdiensten	GAAT ZEKER DOOR
11/05	Mediacoach voor bibliotheek en mediatheek	

Meer informatie: goopleidingen.nl/agenda of 070-3512380

Mensenwerk

'Het Uitleenbureau van de Universiteitsbibliotheek voor de verbouwing van 1919'. Dat valt te lezen achter op de hier afgebeelde foto, afkomstig uit de collectie van de Universiteitsbibliotheek Groningen. Na wat zoekwerk blijkt dat achter het bureau amanuensis* Andries Nienhuis zit. In de deuropening bevindt zich hoogstwaarschijnlijk tweede amanuensis J. Niewold en mogelijk staat bediende G. Langeveld vooran.

Deze en andere foto's zijn tot en met eind augustus te bekijken op de expositie 'Bibliotheekwerk Mensenwerk', gehouden

ter gelegenheid van het 400-jarig bestaan van de Universiteitsbibliotheek Groningen. De expositie toont portretten van alle bibliothecarissen sinds 1615, van het personeel aan wankel tafeltjes tussen overvolle boekenkasten, van het ambachtelijke bindproces tot een dansfeestje tussen de catalogusboekjes. <

* De amanuensis betrof een functie die hoger was dan die van bediende. In de negentiende eeuw was het degene die de boeken kocht, later degene die de uitleenwerkzaamheden deed. Vanaf de jaren twintig werd het woord amanuensis nauwelijks meer gebruikt in de bibliotheekwereld.

HoloLens

Beeld: Microsoft

HoloLens: een volgende stap in augmented reality

Microsoft gaf onlangs een preview van de HoloLens. Met dit apparaat, een soort combinatie van Google Glass en een virtual reality-bril, komt de versmelting van de werkelijke en virtuele wereld weer een stukje dichterbij.

Door: Richard de Jeu

Dankzij Google Glass, de virtual reality-bril Oculus Rift en vergelijkbare devices zijn we de afgelopen jaren al een beetje gewend geraakt aan de mogelijkheden van virtual reality en in mindere mate aan augmented reality. Tot nu toe bleven de mogelijkheden om deze devices concreet toe te passen nog wat beperkt.

Glass en Oculus Rift

Google Glass lijkt vooral een toepassing in de zakelijke markt te hebben gevonden, met name op plekken waar met beide handen gewerkt moet worden en waarbij op afstand kan worden meegekeken. Denk bijvoorbeeld aan een chirurg die

opereert met een Google Glass op, waardoor hij alle informatie letterlijk in het zicht heeft. Of neem een installatiemonteur die op lastige plekken zijn werk moet doen en waarbij collega's op afstand kunnen meekijken om te helpen met het analyseren en oplossen van een probleem.

Met de virtual reality-bril Oculus Rift zonder je jezelf heel erg af van je omgeving, al zorgt het 'in de huid kunnen kruipen van' wel voor mooie, nieuwe inzichten en intense belevingen. Een praktische toepassing is de Oculus Rift-applicatie Beyond Sports, ontwikkeld door het Nederlandse bedrijf Triple IT. Voetbaltrainer Louis van Gaal heeft er in de aanloop naar het WK 2014 zijn nieuwe spelvorm

Volgens Microsoft zal de HoloLens in de loop van 2015, gelijktijdig met de release van Windows 10, uitkomen. De prijs van deze device zal maximaal 500 dollar bedragen

mee kunnen testen en vervolmaken.

HoloLens

De HoloLens gooit het over een andere boeg. Deze device beperkt de drager niet tot een vooraf gedefinieerde virtuele wereld. Je kunt alle zaken in de werkelijke wereld waarnemen en daar een virtuele schil over aanbrengen; het resultaat

ervan kun jij alleen zien dankzij de *head-up-display*. Hierbij worden met twee nanoprojectors, die aan beide zijden van het apparaat zitten, beelden als het ware óp de werkelijkheid weergegeven.

In een filmpje (zie goo.gl/6gMGKd) geeft Microsoft een impressie van de (toekomstige) mogelijkheden. Via HoloStudio kun je straks ook je eigen hologram-achtige beelden creëren, die je weer kunt gebruiken in je eigen augmented wereld. De HoloLens is daarvoor uitgevoerd met een derde processor, een zogenaamde holographic processor. Deze is volledig zelfstandig werkzaam, behoeft geen aansluiting met een telefoon of andere verbinding en geeft alles weer wat zich in je nabije omgeving bevindt. Ook reageert de holographic processor op (omgevings)geluiden en bewegingen, waarmee aansturing via stemcommando's en hand/vingerbewegingen mogelijk is.

Andere vernieuwers

Het mag duidelijk zijn dat Microsoft hiermee een grote stap voorwaarts heeft gezet in de toenemende versmelting van de werkelijke en virtuele wereld. De HoloLens zal in eerste instantie vooral designers, architecten en game-ontwikkelaars aan zich binden, die hiermee hun beeldingskracht kunnen demonstreren aan anderen.

Op het artistieke vlak is er nog een nieuwkomer te vinden: MagicLeap, die gebruikers een bioscoopachtige beleving wil gaan geven in augmented / artificial reality. Hierbij kan men één zijn met andere, niet van echt te onderscheiden creaties.

Ondertussen hebben zich ook andere vernieuwers aangekondigd, die toepassingen en bediening nog eenvoudiger maken. Een ervan is software-maker Eyefluence, waarbij de gebruiker met het bewegen en knippen van het oog functies van de VR-display kan bedienen, wat sneller en nauwkeuriger gaat dan met de hand.

Toekomst

Het internetgebruik zoals we dat nu kennen zal uiteindelijk verdwijnen en wordt opgevolgd door zeer persoonlijke 'belevissen' die met zeer hoge beeldresolutie worden ondersteund.

Stel je voor dat je een hoge re-

WOORDENBOEK

Virtual reality Een gesimuleerde computeromgeving die de gebruiker onderdompelt in een ervaring zoals een vliegtuigsimulator

Augmented reality Over een live beeld van de werkelijkheid heen worden elementen toegevoegd zoals cijfermateriaal, tweets en avatars

Artificial reality Kunstmatige 'wereld' die niet van echt te onderscheiden is en daardoor verwarrend kan zijn in onze beleving

solutie 3D-scan van jezelf hebt, waarbij je door een artificial agent wordt geholpen om tot een kledingkeuze te komen. Hierbij krijg je alle passende (design)ontwerpen te zien die jou zouden kunnen interesseren. Ook kun je een eigen catwalk creëren, zodat familie en vrienden mee kunnen kijken. Je kunt de kijkers zelfs laten meestemmen over de beste kledingcombinaties. De gekozen kledingstukken worden vervolgens persoonlijk voor je vervaardigd en de volgende dag afgeleverd, danwel door jezelf met een 3D-printer gemaakt. <

Richard de Jeu is partner bij IT-strategie adviesorganisatie METRI.

De belangrijkste reden voor Amerikaanse uitgevers om boeken via snelgroeiende partijen als Scribd en Oyster te verhuren is volgens analisten evenwel niet gelegen in de opbrengst van de royalty's maar in de big data. De uitgevers krijgen allerlei (geaggregeerde, niet tot personen te herleiden) gegevens over hun publiek die ze nog niet hadden. Bijvoorbeeld demografische gegevens en voorkeuren waarover men leest. Andere analisten zien het vooral als een stap in de strijd om te voorkomen dat Amazon een monopolist op het gebied van ebooks wordt. <

Gelezen in: Inct, kennis- en opiniemagazine
voor uitgeefexperts, 1 / 2015

Beeld: Microsoft

Met een HoloLens kun je een kamer veranderen in een game-omgeving

Startup Quiver: 007-technieken in documentbeheer

Documenten die zichzelf vernietigen of die weten wanneer je een foto van ze maakt... Is dit de nieuwe *James Bond* of een sciencefictionfilm? Niet als het aan de Nederlandse startup Quiver ligt. Dan zijn dit soort trucs voor informatiebeveiliging de gewoonste zaak van de wereld.*

Door: Eric Kokke

Quiver hoort thuis op de steeds groeiende lijst van succesvolle Nederlandse startups. Bij hun eerste investeringsronde wisten de drie oprichters, Django Lor (28), Yanick Finsy (27) en Eric Schreiber (43), tamelijk eenvoudig 12 miljoen dollar op te halen. Dat was voor hen reden om de stap richting Silicon Valley te wagen en van daaruit de wereld van het documentbeheer te gaan veroveren.

Beveiliging essentieel

Quiver speelt in op de toeneemende vraag naar informatiebeveiliging binnen organisaties. Problemen rondom internetbankieren, DigiD en iDEAL, het 'beschikbaar stellen' van personeelsbestanden, verloren USB-sticks en gehackte speel-films maken de kwetsbaarheid van onze moderne informatie-maatschappij pijnlijk duidelijk. Daar komt nog eens bij dat de bedrijfsvoering van organisaties steeds vaker afhankelijk is van de informatievoorziening en dat de complexiteit hiervan toeneemt. Bovendien zijn de gevolgen van een cyberaanval niet alleen technisch of financi-

eel van aard, ze bedreigen ook de continuïteit en de reputatie van organisaties.

Het beveiligen van informatie is, kortom, essentieel geworden.

Schil om bestand

Tot voor kort richtten organisaties zich met hun beveiliging op de grenzen van de organi-

satie. ICT-systemen werden beschermd tegen aanvallen van buitenaf. Maar door de toename van mobiele devices als telefoon en laptop voldoet het beschermen van netwerken, systemen en zelfs apparaten niet meer.

Quiver brengt de beveiliging terug tot het niveau van het document of informatieobject. Zij doet dat met encryptie die als een schil om een bestand wordt gelegd.

Als eigenaar van een bestand stel je zelf de mate en de wijze van de beveiliging in. Daarvoor zijn er verschillende opties. Je kunt het document voorzien van een tijdslimiet ('dit document vernietigt zichzelf na 3-2-1 seconde...') of een geo-locatiebe-

perking ('buiten de muren van het kantoor is het document niet te openen').

Verdere beveiliging

Ook kan de eigenaar zijn document volgen. Hij kan nagaan wie het document heeft ingezien en tevens of het document is gekopieerd of gemuteerd.

Er is zelfs gedacht aan 'alternatieve' manieren om een document te kopiëren. Zo kan de eigenaar achterhalen of en zo ja, wie een screenshot van een bepaald document heeft gemaakt. In elk document zitten bepaalde pixels die uitsluitend geven over wie de foto heeft gemaakt – en eventueel informatie heeft gelekt.

Het nadenken vanuit de klant trekken de oprichters van Quiver ook door naar het gebruiksgemak. De handeling om 'de schil' aan te brengen om het betreffende document (in alle gangbare bestandsformaten) is eenvoudig en werkt op vrijwel alle devices.

Verdienmodel

Net als de applicatie zelf is ook het verdienmodel simpel. Organisaties die Quiver willen inzetten, kopen licenties per gebruiker (of een corporate licentie). Alleen al daarom zal Quiver blijven investeren in het gebruiksgemak van de applicatie, want hoe meer gebruikers, des te hoger de opbrengst.

Quiver ligt in eerste instantie geschikt voor grotere organisaties met flinke documentenstromen, waarbij privacy een rol speelt. Het is dan ook weinig verrassend dat ING, Rabobank en ABN Amro nu (betaald) aan het proefdraaien zijn. De ontwikkelaars van Quiver zijn ook bezig met een versie voor het midden- en kleinbedrijf. <

* Bronnen: quotenet.nl en www.nrc.nl

Eric Kokke is marketingmanager van GO opleidingen.

Quiver

- Wat doet het?**
Beveiligt documenten met encryptie.
- 3 oprichters, 16 medewerkers**
- 12.000.000**
opbrengst van de 1ste investeringsronde.
- Silicon Valley**
de oprichters hebben zich inmiddels in de VS gevestigd om daarvandaan de markt te veroveren.
- 2014**
nog geen jaar actief.
- Voordelen**
*per document, per persoon en per locatie in te schakelen beveiliging. *werkt op alle devices.
- Nadelen**
*nu nog een beperkt aantal klanten

PROFESSIONAL IN HET NIEUWS

De Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR) presenteerde begin maart de verkenning 'Cultuur herwaarderen', waarin zij pleit voor een herwaardering van het 'culturele' binnen het cultuurbeleid. Erik Schrijvers, senior wetenschappelijk medewerker bij de WRR, werkte als redacteur mee aan deze verkenning.

Hoe bepaal je de waarde van cultuur?

Uit ons onderzoek blijkt dat de waarde van cultuur nauwelijks objectief is vast te stellen. Het gebruik van het begrip culturele waarde is in de praktijk bovendien niet eenduidig. Het wordt beschouwd als eigenschap van culturele objecten en activiteiten en als kader om te meten. Ook wordt het begrip gebruikt om interacties tussen cultuuruitingen en de samenleving te beschrijven en om vast te stellen dat er reden is voor overheidssteun. De WRR-verkenning bevat een studie van het Britse debat over de waarde van cultuur. Dat debat is daar al vijftien jaar gaande en heeft vooralsnog niet tot bruikbare uitkomsten geleid. **Heeft cultuurbeleid – dat wil zeggen: sturen op de culturele sector – wel effect?**

Natuurlijk, maar binnen zekere grenzen. Cultuurbeleid is in belangrijke mate subsidiebeleid. Wanneer er minder subsidie beschikbaar is, heeft dat gevolgen, zoals de afgelopen jaren duidelijk is geworden. De omvang van de culturele sector hangt sterk met dit soort financieringsmaatregelen samen. Voor sommige sectoren is er bovendien wetgeving, zoals bij de monumentenzorg en de bibliotheken, en daaruit vloeien belangrijke verplichtingen voort. De meer inhoudelijke invulling van het beleid en het kwaliteitsoordeel ligt bij de sector zelf, en dat is in vrijwel alle Europese landen zo.

Adviseert de WRR nu om voor de cultuursector afscheid te nemen van het rendementsdenken?

Het begrip 'rendementsdenken' gebruiken we zelf niet. We hebben het

over sociale en economische 'effecten' van cultuur. We vinden dat de gesubsidieerde culturele sector niet ten dienste moet staan van andere beleidsterreinen maar zelfstandig aandacht moet krijgen. Een belangrijke reden is dat het bewijs voor de sociale en economische effecten van cultuur weinig overtuigend is. Ook is er het risico van overvraging: wanneer de sector steeds nieuwe doelen krijgt opgelegd, en de bijbehorende verwachtingen niet kan waarmaken of bewijzen, kan dat tot legitimatieverlies leiden. Maar we vinden ook dat de culturele sector niet met de rug naar de samenleving mag staan, wanneer daarin publiek geld wordt geïnvesteerd. Cultuur is een omstreken goed geworden, en instellingen zullen meer dan voorheen moeten aangeven waarom hun aanbod relevant is.

De WRR pleit voor versterking van de culturele sector. Wat zouden (openbare) bibliotheken kunnen doen om zich te versterken?

We signaleren dat niet elke culturele instelling in een even goede positie verkeert om eigen inkomsten te verwerven. Sommige instellingen kunnen hun successen reproduceren en vergroten terwijl andere onvoldoende in staat zijn om in vernieuwing te investeren. Dit lijkt ook bij bibliotheken te gebeuren. We spiegelen het succes van de grote instellingen ten onrechte aan de problemen van de kleintjes, terwijl de oorzaak van de verschillen deels samenhangt met hoe de financiering is ingericht. Het zou helpen als daar meer aandacht voor kwam, want meer cultureel leiderschap en ondernemerschap kunnen dit soort verschillen onvoldoende verhelpen.

Wat wilde je vroeger worden?

Te veel om op te noemen, maar in mijn vroegste herinnering was het boswachter.

Waarom heb je voor je deze loopbaan gekozen?

Ik wilde het doen van onderzoek combineren met de reflectie op grote maatschappelijke vraagstukken. Na mijn afstuderen organiseerde ik debatten op het snijvlak van wetenschap en politiek. Omdat ik meer verdieping wilde, ben ik op zoek gegaan naar een baan waarin onderzoek een grotere rol speelde. Die baan vond ik bij de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid.

Welk ebook las je het laatst?

Ik heb nog nooit een ebook gelezen. Maar het merendeel van de literatuur die ik raadpleeg voor mijn werk bestaat natuurlijk uit digitale publicaties. Dat heeft overigens ook te maken met het feit dat veel nieuwe titels vaak nog niet fysiek opvraagbaar zijn via het systeem van universiteitsbibliotheken.

Vertel iets verrassends over jezelf.

Ik 'leende' vroeger vaak meer boeken van de bibliotheek dan was toegestaan (er waren nog geen poortjes) en als ik ze had uitgelezen, zette ik ze altijd weer netjes terug in de kast. <

Naam en leeftijd

Erik Schrijvers (40)

Opleidingen

Doctoraal in Geschiedenis van de Internationale Betrekkingen en in Wijsbegeerte

Huidige en vorige baan

Senior wetenschappelijk medewerker bij WRR (sinds 2003). Eerder voor promotieonderzoek werkzaam aan Universiteit Utrecht en actief op politieke redactie van De Balie, debatcentrum voor politiek en cultuur

De hoofdarchivaris van het Gacaca-archief (links) wierp zich op als tolk voor de cursisten die het Engels niet goed machtig waren

René Pottkamp

Foto: René Pottkamp

zijn of haar geboortedatum. In Rwanda is het gebruikelijk om naar de naam van de vader en de moeder te kijken. Omdat in een dorp of een wijk mensen met dezelfde achternaam kunnen wonen die al dan niet familie van elkaar zijn, wil men in de beschrijving van het dossier ook altijd de naam van de ouders vermeld hebben.'

Betrokkenheid

'De cursisten hebben zover ik weet geen archiefopleiding genoten,' zegt Pottkamp. Vanwege hun enorme betrokkenheid, gecombineerd met hun leeftijd en soms zichtbare littekens, vermoedt hij dat zich onder de medewerkers verschillende slachtoffers van de genocide bevinden. 'Ze hebben me laten zien dat het niet erg is als je als archivaris betrokken bent, en dus in zekere zin bevooroordeeld. Deze mensen zien het belang van het archief in, voor de geschiedenis, maar ook als een soort monument voor wat er gebeurd is. Ondanks wat ze hebben meegemaakt gaan ze heel professioneel om met de documenten.'

Train-de-trainer

Pottkamp vond het ook mooi om te zien hoe de cursisten in de groep zelfverzekerd werden. 'Het doel van de training was om de medewerkers een methode aan de hand te doen om snel de archieven te kunnen beschrijven, zodat ze die methode weer aan hun collega's kunnen leren – het train-de-trainer-principe. Dat is gelukt.' Een vervolgentraining staat voornamelijk niet gepland, maar een verdiepingcursus zou handig zijn, denkt Pottkamp. 'Als het archief straks beter ontsloten is, zullen er meer aanvragen voor uitleningen komen. En dan is het goed om te weten hoe je een uitleenadministratie moet gaan bijhouden – ook om ervoor te zorgen dat de stukken niet zoekraken.'

TRAINING IN RWANDA

Peter Horsman, zelfstandig adviseur, en René Pottkamp, archiefbeheerder bij het NIOD, gaven onlangs een archieftraining in Rwanda. De cursus is een onderdeel van het Gacaca Archive Project. In het Gacaca-archief bevinden zich de procesdossiers van de massale moordpartijen in 1994 in Rwanda. Hierbij lieten zo'n 500.000 tot 1 miljoen Tutsi's en gematigde Hutu's het leven.

De cursus werd gehouden in mogelijk het best bewaakte archief ter wereld, vertelt René Pottkamp. Met 'archief' doelt hij op een gebouw op het kazerneterrein van de Rwandese nationale politie in Kigali, de hoofdstad van Rwanda. Wie hier naar binnen wil, ondergaat eerst een uitvoerige controle door de politie. 'Het is goed dat het archief door de regering bewaakt wordt, want er zitten gevoelige dossiers tussen over mensen die van vele moordpartijen zijn verdacht.'

Gacaca

Na de massale moordpartijen in 1994 zijn honderdduizenden verdachten berecht door zogeheten gacaca-tribunalen. 'De naam "gacaca" verwijst naar

het "zachte groene grasveld" waar in vroeger tijden dorpsoudsten conflicten beslechtten in het bijzijn van de dorpsgemeenschap. Tussen 2005 en 2012 zijn zo'n twaalfduizend moderne gacaca-tribunalen ingericht. Deze leken-rechtbanken werden samengesteld uit dorpsoudsten, notabelen en andere mensen van aanzien die uit de gemeenschap naar voren kwamen,' zegt Pottkamp. Ze hebben tussen 2005 en 2012 naar schatting zestig miljoen pagina's documenten en achtduizend gefilmd getuigenverklaringen en vonnissen geproduceerd. Het materiaal is vervolgens in dozen en zakken naar Kigali gezonden. Sinds 2012 heeft het NIOD, Instituut voor Oorlogs-, Holocaust-

en Genocidestudies, samen met Kings College in Londen, ngo Aegis en de USC Shoah Foundation, de missie om deze archieven te ordenen, conserveren en toegankelijk te maken voor publiek gebruik.

De basis

Aan dertien medewerkers van dit Gacaca-archief hebben Horsman en Pottkamp van 23 februari tot 6 maart een basistraining gegeven. 'Daarbij kwamen zaken aan bod als het bewaren van het materiaal in zuurvrije omslagen in zuurvrije dozen, "ontijzeren" – dus alle nietjes en paperclips uit het materiaal verwijderen – en orde in de dossiers aanbrengen. En tot slot: een volgende stap maken in het beschrijven van de dossiers.' De archieven zijn nu alleen nog op rechtbankniveau ontsloten. De volgende stap is om ze op persoonsnaam, op dossierniveau, te ontsluiten. 'We hebben de dertien medewerkers van het archief geleerd hoe je dat handig kunt doen, zodanig dat je ook aansluit bij de internationale archiefstandaard.'

Couleur locale

Pottkamp stuitte op een *couleur locale* in de werkwijze van archiefbeschrijving. 'Als wij in Nederland iemand identificeren, kijken we vrijwel altijd naar

Eric Sieverts

COLUMN

Mobiel zoeken – zegen of vloeken

Het is niets nieuws als ik vertel dat een steeds groter deel van de zoekopdrachten die zoekmachines binnenkrijgen afkomstig is van mobiele apparaten. Het aandeel van mobieltjes schijnt begin dit jaar de pc's zelfs al te hebben ingehaald. Niet zo gek, want er zijn intussen ook meer dan tweemaal zoveel mobiele apparaten als pc's. Net zo goed als wereldwijd meer mensen een mobieltje hebben dan een wc (maar dat terzijde).

Veel van die 'queries' zijn ook niet het soort zoekacties dat wij als informatie-professionals plegen te doen – als we aan het werk zijn althans. Veel zoekvolume betreft eenvoudige 'local search', wat je natuurlijk vooral doet als je met een mobieltje in je hand ergens staat en ter plekke iets lokaals wilt weten. Veel van dat zoeken komt ook uit apps, in plaats dat een browser wordt gebruikt.

Intussen lijkt deze ontwikkeling ook gevolgen te krijgen voor onze professionele informatieprocessen. En zelfs in meer opzichten. In de eerste plaats zal het u wel al zijn opgevallen dat steeds meer websites hun tekst – ook op een gewone pc – in heel grote letters presenteren. Heel handig dat je achter de pc nu geen leesbril meer hoeft op te zetten. Maar het is natuurlijk vooral ingegeven door de behoefte om met hetzelfde interface ook mobiele gebruikers met hun kleine

'Net zo goed als wereldwijd meer mensen een mobieltje hebben dan een wc'

Eric Sieverts is redacteur van IP en freelance docent en adviseur

schermpjes te kunnen bedienen. Of je dat ook al 'adaptive web design' mag noemen is natuurlijk maar de vraag.

Maar daarnaast lijkt het ook nog wat consequenties te hebben die minder positief zijn. Regelmatig ontdek ik dat op een op deze manier vernieuwde site bepaalde keuzes of functies niet meer worden aangeboden, omdat ze – ken-

nelijk – niet meer in de vereenvoudigde mobiel-georiënteerde lay-out passen. En zelfs als er nog wel een apart scherm met pc-opmaak is, blijkt zo'n extraatje daar voor het gemak soms ook maar vast verwijderd.

Een andere ontwikkeling heeft misschien ook wel voor een deel te maken met de opkomst van mobiel: de trend dat zoekmachines op queries reageren met 'antwoorden in plaats van 10 blauwe links'. Zo'n antwoord past makkelijker op het mobiele schermpje dan een lijst met tien blauwe links. En voor gebruikers van mobieltjes zijn dergelijke concrete antwoorden vaak ook voldoende. Voor onze professionele zoekvragen in de meeste gevallen niet.

Of wij als informatieprofessionals gediend zijn van deze ontwikkelingen, is voor grote spelers op het web natuurlijk niet interessant. Voor Google zijn wij een *quantité négligeable*. Voor hen komt het geld – indirect – van de mobiele zoekers die lokaal iets willen consumeren of kopen. Als wij ons niet willen voegen naar wat Google c.s. goeddunkt, kunnen we hooguit uitwijken naar de alternatieven die er nog altijd zijn. Bij sites binnen onze eigen omgeving moeten we in deze zaken dan wel aansturing geven. Alleen maar vloeken hierover helpt niet. <

Gebruikers verleiden met een visueel prikbord

Net als bij 'persoonlijke' apps als Instagram en WhatsApp beginnen steeds meer grote merkbedrijven en organisaties Pinterest te ontdekken. Volgens de jongste cijfers van onderzoeksbureau Newcom Research & Consultancy over het social mediagebruik blijkt deze toepassing zich stevig te hebben genesteld tussen de grootheden Facebook, Twitter en Instagram. Wat kan de bibliotheek- en erfgoedsector doen met dit visuele prikbord? Rob Coers schetst de mogelijkheden en laat ervaren *pinners* aan het woord.

Rob Coers

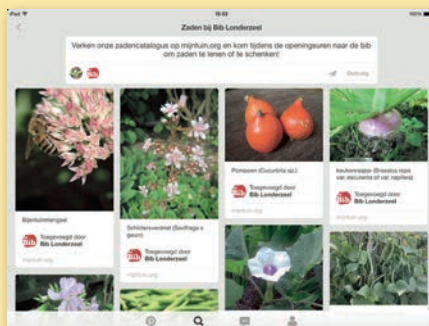

Rob Coers werkt als trainer/consultant sociale media in de bibliotheek- en informatiesector.

mijnzadenbib

- > 14 borden
- > 751 pins
- > 7531 volgers
- > 2327 volgend

Het project Zadenbib, in 2012 gestart door de Vlaamse openbare bibliotheken, is een groot succes. Tim Lerno, oprichter van het netwerk: 'Het concept is eenvoudig: klanten "lenen" gratis zaden, leren hoe ze zelf zaden kunnen oogsten en brengen aan het einde van het seizoen nieuwe zaden

terug. Het systeem is voor 100 procent gebaseerd op vertrouwen: geen controle, geen termijnen en geen boetes. Niet elke klant brengt zaden terug, maar de tuiniers

die dat wel doen schenken doorgaans een veelvoud van wat ze geleend hebben. Met de zaden van één tomaat kweek je immers een tuin vol tomatenplanten.'

Het account bestaat enkel uit groepsborden waar honderden enthousiastelingen hun foto's en tuintips met elkaar delen. 'De deelnemende zadenbibliotheken, klanten én sympathisanten delen op de borden relevante online informatie en inspirerende foto's. Dit alles past naadloos binnen de belevenisbibliotheek en brengt de collecties tuinieren en koken helemaal tot leven.'

Woordenboek

Bord Een verzameling pins, samengebracht rondom één onderwerp

Pin Een foto of afbeelding, voorzien van een beschrijving en verwijzend naar de bron

Repinnen Een pin die je bij een andere pinner hebt gevonden en die je wilt pinnen op een van je eigen borden

Pinner De naam voor een Pinterestgebruiker

Like Net als bij andere sociale netwerken kun je ook bij Pinterest een pin van iemand anders leuk vinden

Pinterest is een online prikbord waarop gebruikers interessant en mooi beeldmateriaal zetten dat ze op internet vinden, en dat delen met anderen. Het is een soort knipselmap, waarbij mooie afbeeldingen en video's van andere websites worden 'gepind' en op 'borden' geplaatst.

De groeiende populariteit is te verklaren door twee dingen: mensen kijken graag naar dingen die ze mooi vinden en de website en de mobiele app zijn zeer eenvoudig in het gebruik. Daaruit volgt dat Pinterest een van de toepassingen is waar een vorm van verslaving snel bij optreedt. Accounts

met duizenden tot tienduizenden pins zijn met groot gemak te vinden.

Eten, mode, wonen

Het plezier van het hebben en actief onderhouden van een Pinterestaccount zit 'm voor de meeste gebruikers in het vastleggen van mooie dingen die je tegenkomt tijdens het surfen op het web, dit onder te brengen op een *bord* en te delen met je volgers. Meer dan 80 procent van de ruim 70 miljoen gebruikers wereldwijd is vrouw en tussen de 16 en 40 jaar. Ligt het aan het

hoge percentage vrouwelijke gebruikers of is het toeval dat de populairste onderwerpen te maken hebben met food, fashion, home en creatieve hobby's?

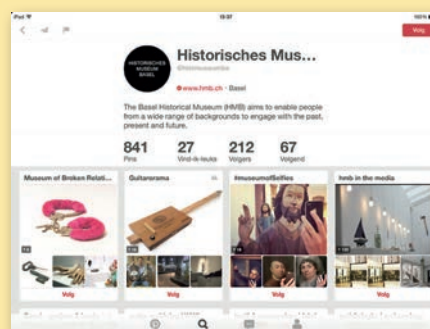
Slim ontwerp

De Pinterestwebsite en zeker ook de mobiele app voor smartphone en tablet zijn slim ontworpen en spelen goed in op het scroll- en swipegedrag van de gebruiker. In een eindeloze stroom komen de pins van de mensen die je volgt voorbij en wat je interessant vindt en passend voor een van

histmuseumbs

- > 27 borden
- > 839 pins
- > 213 volgers
- > 67 volgend

Daniele Turini, hoofd eCulture van het Historisches Museum Basel, vindt Pinterest een perfect platform om die voorwerpen aan het publiek te laten zien die voor het grootste deel in de depots liggen opgeborgen. 'We hebben op ons account borden gemaakt als "Metaal", "Wapens" en "Zijde", categorieën

die je ook in het museum aantreft. Er zijn kennelijk heel veel gebruikers die specifiek op die onderwerpen zoeken en op deze manier worden we goed door hen gevonden. Onlangs

hebben we een bord aangelegd met eigen persberichten en artikelen die over onze tentoonstellingen in de media verschijnen. Handig en informatief voor de bezoekers die hun bezoek goed willen voorbereiden.'

Turini benadrukt om eerst je strategie te bepalen voordat je van start gaat. 'Wij deden dat niet. In de eerste opzet dachten we te veel als museum. Voor een trending onderwerp als "Schoenen" werkt dat, maar waarom zou je de bezoekers de voorwerpen niet laten ontdekken via andere wegen? Pinterestgebruikers zijn niet per se museumbezoekers en als je "old school" denkt ga je aan deze groep voorbij. De bezoeker heeft altijd gelijk.'

je eigen borden, repin je simpelweg. Daarmee, en met het geven van een like, toon je je waardering voor de ander. En wil je een pin onder de aandacht brengen van een wederzijdse volger, dan start je een chat en deel je de vondst.

Behalve om te pinnen, repinnen en te attenderen is Pinterest ook uitermate geschikt om samen borden te vullen voor serieuze doeleinden als studie of project. Binnen de kortste keren kan gezamenlijk een selectie bronnen worden aangelegd. Hoe groepsborden geheel ‘community driven’ kunnen functioneren, laat men in Vlaanderen zien met de Zadenbibliotheek (zie kader op pagina 14).

Organisaties die beschikken over visueel aantrekkelijk materiaal doen er goed aan om via Pinterest hun unieke en fotogenieke materiaal ook buiten de eigen website te laten zien. Niet alleen zorgt Pinterest voor veel verkeer naar de website, het is tevens een goed platform om met andere typen gebruikers in contact te komen dan de traditionele bezoekers in je gebouw.

Musea

Vanaf 2012 begonnen musea de mogelijkheden van Pinterest te ontdekken. Het J. Paul Getty Museum in Los Angeles met meer dan één miljoen volgers en het Me-

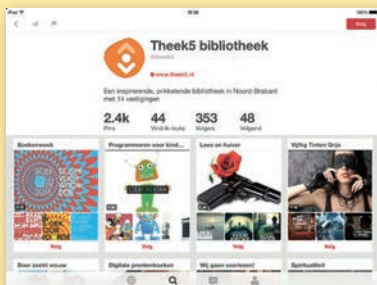
tropolitan Museum of Art in New York met ruim een half miljoen fans zijn hier de absolute koplopers.

In ons land zien we een groeiend aantal musea dat via Pinterest kans ziet om delen van de collectie op een eigentijdse manier te laten zien. Schilderijen en voorwerpen die beschreven staan in catalogi en die misschien wel nooit op zaal zullen komen, bereiken op deze manier een groot publiek. Het Rijksmuseum en het Amsterdam Museum zijn in Nederland actieve pinners, maar ook een minder bekend museum als het Hannemahuis in Harlingen begint de mogelijkheden te ontdekken.

Veel musea hebben ook een bord aange-

theek5

- > 55 borden
- > 2474 pins
- > 351 volgers
- > 48 volgend

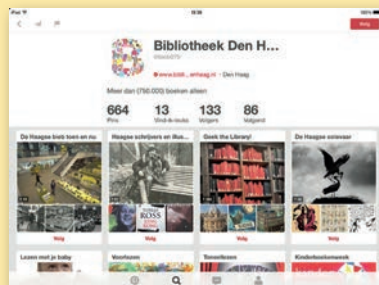

Bij de Nederlandse openbare bibliotheken is Theek5 een pionier op Pinterest. ‘Voor ons is het een moderne manier van lees-, kijk- en luisteradvies geven. We bieden directe links naar collectie-items, maar ook naar relevante sites en apps met betrekking tot een actueel thema,’ aldus Carla Bellaard. ‘Het is ontzettend leuk om zo’n digitaal dossier met een mix van bronnen te maken en te zien dat er ook veel gebruik van wordt gemaakt. Zorg er wel voor dat je – net als met Twitter en Facebook – de Pinterestactiviteiten in kaart brengt, het inbedt in de organisatie en zorgt voor continuïteit.’

Carla Bellaard stelde een zeer bruikbaar document op (Pinterest voor Bibliotheken) dat te downloaden is via de Brabantse Netwerkbibliotheek: goo.gl/uL9aGc.

bieb070

- > 20 borden
- > 593 pins
- > 131 volgers
- > 83 volgend

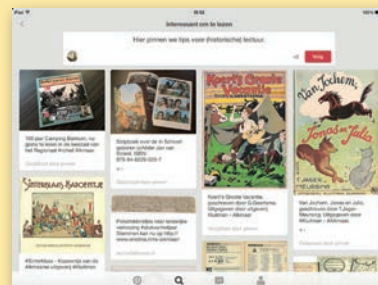

Bij de Bibliotheek Den Haag vertelt Sadhana Bidjai over het Pinterestbeleid: ‘In eerste instantie werd Pinterest gebruikt door de mediacoaches om handige websites en apps te bewaren. We zijn nu bezig ons account en onze pins na te lopen en beter te beschrijven, veel inhoudelijker te maken. Ook willen we borden aanleggen waarin we onze Pinterestvrienden vragen hoe zij denken over bijvoorbeeld de herinrichting van een bibliotheek. Die meningen nemen we dan mee in de besluitvorming.’

Er is een vierkoppig social mediateam en onderlinge afspraken zijn dan ook van belang. ‘Zorg ervoor dat er duidelijke richtlijnen zijn over het plaatsen van pins, zodat de borden consistent zijn qua inhoud en dat alle onderwerpen goed gedekt zijn, vooral als er meerdere mensen pinnen,’ aldus Bidjai.

archiefalkmaar

- > 9 borden
- > 246 pins
- > 130 volgers
- > 39 volgend

Net als vele andere archieven beschikt het Regionaal Archief Alkmaar over een rijkgevulde Beeldbank met duizenden foto's van de stad en de omgeving. Wil je je collectie laten promoten door de gebruikers, maak het ze dan zo eenvoudig mogelijk. ‘Bij foto's in onze beeldbank staat een Pinterestdeelnopje,’ zegt Mark Alphenaar. ‘Met dit knopje pin je afbeeldingen naar je eigen account, maar wel met een watermerk, zoals ook op onze website te zien is.’

‘Als archief moeten we voorzichtig zijn met het plaatsen van fotografisch materiaal, omdat de makers ervan nog in leven kunnen zijn. Omdat we nog niet per individueel beeld een watermerk kunnen aan- of uitzetten doen we het zo; bij alle foto's.’

maakt waarin ze foto's pinnen die door bezoekers in het gebouw zijn gemaakt en door hen gepost op Twitter, Instagram of Flickr.

Archieven en bibliotheken

Archieven beschikken over historische documenten die in magazijnen opgeborgen liggen, maar waar zij het vaakst mee voor de dag komen zijn foto's uit de eigen collectie. Pinterest is een ideale manier om die beelden een groter bereik te laten krijgen. Boeken zijn het domein van de openbare bibliotheken en zij weten de weg naar Pinterest in groten getale te vinden. Veel thematisch aangelegde borden met boekcovers die direct linken naar het item in de collectie. Maar ook – heel creatief – borden met foto's die met boeken en boekkunst te maken hebben, onderwerpen die het goed doen op Pinterest en gegarandeerd de aandacht trekken. >

8 tips

1 GEBRUIK EEN ZAKELIJK PINTERESTACCOUNT

Mocht je voor je organisatie ooit begonnen zijn met een particulier account, dan is het aan te bevelen deze om te zetten naar een zakelijk account. Vooral nog is dat gratis en het biedt je onder andere de mogelijkheid om uitgebreide statistieken te bekijken die inzicht geven in het pin- en klikgedrag van je doelgroep en je volgers en de effecten ervan op het bezoek van je website.

2 SNELLER PINNEN

Het handigst bewaar je nieuwe pins op je account, door je webbrower uit te breiden met de Pinterestplugin. Kom je iets tegen dat je wilt pinnen, dan is één klik op de Pin-it-knop in de werkbalk voldoende om het snel op het gewenste Pinterestbord te plaatsen. Kies welke afbeelding van de betreffende webpagina je wilt, bewerk de omschrijving en kies het bord van bestemming. En dit zonder dat je daarvoor naar de Pinterestwebsite hoeft te gaan.

3 BIEDT 'UITGEBREIDE PINS' AAN

Wanneer een gebruiker een afbeelding van je website pint, verwijst deze automatisch naar het artikel of de pagina op de website. Door gebruik te maken van 'uitgebreide pins' voor je eigen content, heb je invloed op wat er in de titel en de omschrijving van de pin komt te staan. Hiermee help je de pinner en je zorgt ervoor dat je content beter vindbaar is. Let wel, om deze functie in te kunnen zetten zal je op je website enkele aanpassingen moeten doen onder de motorkap.

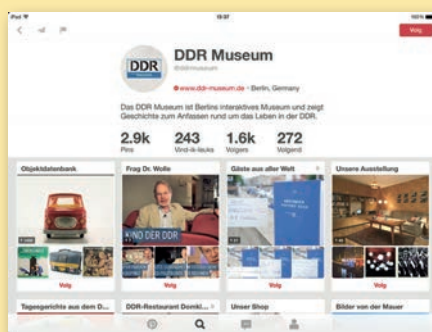
4 CUREER!

Bij het vullen van de borden voor je organisatie bepaal je natuurlijk zelf wat je gaat pinnen. Denk daarbij als een curator: kies of upload mooie (rechten-vrije) foto's, schrijf goede titels, maak korte en bondige omschrijvingen en gebruik tags om pins beter vindbaar te maken. Focus je vooral op aantrekkelijk beeldmateriaal, want dat is voor de meeste gebruikers criterium nummer 1 bij het doorklikken naar je website of het repinnen op een eigen bord. >

ddrmuseum

- > 26 borden
- > 2974 pins
- > 1657 volgers
- > 272 volgend

Wie Berlijn bezoekt raakt vanzelf geïnteresseerd in het alledaagse leven daar, vóór de val van de Muur. Het DDR Museum is een van de topattracties van de stad en hun Pinterestborden tonen talloze typische objecten en sfeerbeelden. Social Media Manager Michael Geithner:

'Pinterest helpt ons om een heel nieuwe doelgroep te bereiken, namelijk de mensen die houden van design, lifestyle en grafisch ontwerpen. Dat geeft ons de kans om delen uit

de collectie te laten zien die geen plek hebben gekregen in het museum. Ons populairste bord is de Objektdatenbank, waarin op dit moment 1450 voorwerpen te zien zijn.'

'We hebben bij deze pins een copyrightnotitie toegevoegd dat commercieel gebruik van de foto niet is toegestaan, maar dat we repins van harte toejuichen. En dat doet men volop. Ik kan elke organisatie aanraden op zoek te gaan naar de design- en lifestyle-aspecten van de eigen collectie en borden aan te maken waarin je pins van anderen op repint. Zo toon je je waardering voor andermans vondst, wat er vaak toe leidt dat je die persoon er als volger bij krijgt.'

5 GEBRUIK GROEPSBORDEN

Door een bord te maken rond een thema en daarvoor volgers uit te nodigen, stimuleer je de interactie met je fans. Ze zullen het als een eer zien uitgenodigd te worden om hun vondsten op je bord te delen. Volg zelf ook actieve groepsborden om inspiratie op te doen. Op Pingroupie.com filter je de populairste borden er zo uit.

6 WIE HEBBEN JE CONTENT GEPIND?

Simpelweg door te gaan naar www.pinterest.com/source/domeinnaam.nl (vervang het voorbeeld door je eigen domeinnaam) krijg je een overzicht van pins die anderen op hun borden hebben geplaatst. Het is goed voor het verkeer naar je website en als blijk van waardering, om deze pins te liken.

7 TOON PINS OP JE WEBSITE

Laat borden op je website zien door deze in te sluiten (embedden) op je website. Pinterest levert hiervoor de benodigde code. Houd er wel rekening mee dat alleen bestaande gebruikers je pins verder kunnen bekijken. Anderen worden uitgenodigd om een account te maken.

8 PROMOOT

Laat op alle mogelijke manieren weten dat je bibliotheek, archief of museum actief is op Pinterest, zowel digitaal als door folders en affiches en stimuleer klanten een account te laten maken om je activiteiten te volgen.

Is Pinterest iets voor je organisatie? Absoluut. Erfgoedinstellingen beschikken over uniek materiaal dat een nog steeds in populariteit groeiend platform verdient. Het zorgt voor een boost in het verkeer naar je website. En als je het nog niet zelf doet, hebben anderen je gebouwd, je boeken, je schilderijen, je voorwerpen en je archiefstukken al gepind op hun borden. Ontdek wat je daarmee kan bereiken. <

Tijdslijn

2009 Oprichting van Pinterest in Palo Alto (VS)

2010 Prototype gelanceerd

2010 10.000 gebruikers

2011 Opgenomen in Time's 'Best websites of 2011'

2011 Apps voor smartphone

2011 12 miljoen gebruikers

2012 Meer webverkeer naar retailers via Pinterest dan LinkedIn, YouTube en Google+

2012 Updates: betere weergave van afbeeldingen op smartphone/tablet, eenvoudiger externe beelden te gebruiken en rapporteren en blokkeren van ongewenste content

2013 Wereldwijd Pinterestapp op smartphone/tablet meest gebruikt na Instagram en Twitter

2014 Introductie van Guided Search met gerelateerde borden en persoonlijke voorkeuren

2014 Borden zijn alleen nog maar te bekijken met een Pinterestaccount. Onduidelijk wat dit betekent voor toekomst

2015 Wereldwijd 70 miljoen gebruikers, 30 miljard pins in 750 miljoen borden, 80% vrouw, 65% tussen 16 en 34 jaar oud

2015 In Nederland 1,6 miljoen gebruikers, 84% vrouw

rhceindhoven

> 73 borden
> 25.181 pins
> 4469 volgers
> 479 volgend

Het kan niet anders of bij het Regionaal Historisch Centrum (RHC) in Eindhoven is een grote Pinterestfan werkzaam. En dat klopt. Mieke Roijmans, medewerker dienstverlening, pint met veel passie de eigen content van het archief en verdeelt de ruim 25.000 pins over tientallen borden. Zo heeft iedere gemeente in

het werkgebied een eigen bord waarin foto's, archivalia en websites op gepind worden. Deze leiden vervolgens naar een van de 21 regionale satellietwebsites van het RHC.

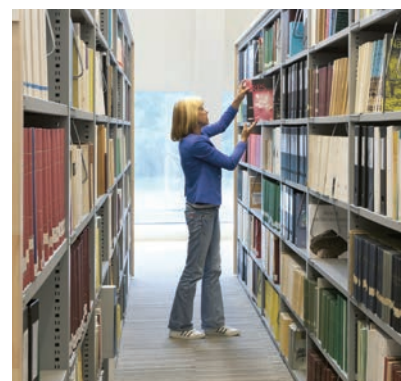
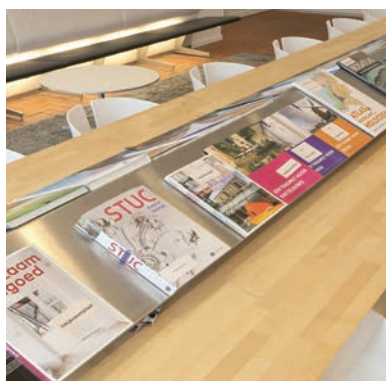
'Dat we zo ontzettend veel pins hebben is eigenlijk heel geleidelijk gegaan; het is nu een natuurlijk proces geworden. Als ik iets moois of leuks tegenkom, denk ik als eerste eraan om het te pinnen. Overigens, wat ook goed werkt is om regelmatig pins te plaatsen waar we zijdelings mee te maken hebben, maar die het wel goed doen bij andere gebruikers. Zo hebben we ook borden over papierkunst, affiches en mineralen en fossielen. We zijn nu heel actief, maar gaan nu toch kijken hoe we Pinterest ook in de social mediastrategie kunnen inpassen. Het klinkt gek, maar ondanks het feit dat we een rijk gevuld Pinterestaccount hebben, zien we het zelf nog als een experiment.'

EEN BRON VAN KENNIS

adlib
an AXIELL product

Meer dan 2600 klanten gebruiken onze software wereldwijd, van academische collecties tot openbare bibliotheken!

Axiell ALM is een vooraanstaand leverancier van collectie management systemen voor bibliotheken, archieven en musea. Adlib Bibliotheek is een professioneel softwarepakket voor informatiemanagement, kennismanagement en catalogusbeheer en wordt gebruikt in tal van bibliotheken, mediatheken en documentatiecentra in o.a. het (hoger)onderwijs, de gezondheidszorg, juridische instellingen en bedrijven.

Adlib Bibliotheek is gebaseerd op internationale standaarden en beschikt onder meer over uitgebreide thesaurusfunctionaliteit en koppelingen met digitale media. Adlib Bibliotheek kan naadloos aangesloten worden op onze Archief- en Museummodules zodat één volledig geïntegreerd systeem ontstaat. Uiteraard kan Adlib Bibliotheek uitgebreid worden met diverse online services en onze uitleen-, tijdschriften- en bestelmodules.

AXIELL ALM Netherlands BV
Postbus 1436, 3600 BK Maarssen
Nederland

+31 (0)346 58 68 00
ALM.sales@axiell.com
www.axiell-alm.com

AXIELL
ARCHIVE, LIBRARY & MUSEUM

Met Evergreen terug naar de basis

Bij de keuze voor een nieuw catalogussysteem heeft het Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis (IISG) in Amsterdam zich laten leiden door het open source aanbod. Het denken over en invoeren van het systeem Evergreen is een jarenlang proces geweest. 'We zijn teruggegaan naar de basis van het catalogiseren.'

Ronald de Nijs *****

In november 2009 vliegen vier medewerkers van het Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis (IISG) naar Canada, waar ze bij de bibliotheek van de Laurentian University in Sudbury het open source bibliotheekstelsel Evergreen zullen bekijken. Evergreen is in 2006 begonnen als een automatiseringssysteem voor openbare bibliotheken in Noord-Amerika en zou later uitwaaiëren naar wetenschappelijke bibliotheken – en de wijde wereld in.

Marja Musson is een van die reizigers. Ze is op dat moment als adjunct-archivaris met een bibliotheekachtergrond betrokken bij de zoektocht naar een open source catalogussysteem voor het IISG. In het vliegtuig heeft ze gezelschap van de projectleider, een softwareontwikkelaar en een extern deskundige op het gebied van open source software voor bibliotheken. Alle vier zijn ze vooral benieuwd naar de serialsmodule van Evergreen, die zich bij de bibliotheek van de Laurentian University in een testfase bevindt. 'Die serialsmodule was voor ons op dat moment het belangrijkste,' zegt Musson. 'Het IISG heeft een heel grote collectie tijdschriften: toentertijd 1400 lopende tijdschriftabonnementen – oftewel 13.000 ontvangsten per jaar – en daarnaast 120.000 afgesloten periodieken, plus geregeld nieuwe aanvullingen daarop.'

Open source

In 2008 was duidelijk geworden dat het IISG op zoek moest naar een nieuw cata-

'De keuze voor open source is ingegeven door de ontwikkelingen in de informatiewereld'

logussysteem. 'We gebruikten sinds 1995 Advance, een systeem waarmee Geac wilde stoppen; ook zou het product niet langer worden ondersteund,' aldus Musson. 'We konden overstappen op een alternatief van de leverancier of iets heel anders kiezen.' Het werd het laatste.

Voor nieuwe IT-systemen binnen het IISG werden in die jaren al zoveel mogelijk open source versies gekozen, dus dit was ook een vereiste voor het nieuwe catalogussysteem. 'De keuze voor open source is ingegeven door de ontwikkelingen in de informatiewereld: steeds meer systemen worden aan elkaar geknoopt. Met open source software kun je makkelijker en goedkoper de verbanden tussen de verschillende systemen leggen; handig met het oog op de toenemende digitalisering van onze collecties en born digital-bestanden. Ook ben je als organisatie minder afhankelijk van een bedrijf die dat voor jou moet aanpassen. En dat scheelt weer kosten,' zegt Musson.

MARC 21

Er werd een lijst opgesteld met de vereisten voor het catalogussysteem. Voor de bibliotheek was het belangrijk dat het nieuwe systeem zou werken conform MARC 21, een internationaal geaccepteerde standaard voor het catalogiseren van boeken, audiovisueel materiaal en andere gegevens. Twee open source Integrated Library Systems (ILS) kwamen daarvoor in aanmerking: het bovengenoemde Evergreen en Koha, ontwikkeld in Nieuw-Zeeland en in 2000 live gegaan.

Uit een rondgang werd duidelijk dat er op dat moment in Europa vrijwel geen enkele bibliotheek met een open source catalogussysteem werkte. 'Als enige bibliotheek in Nederland was het Rijksmuseum Koha aan het testen,' vertelt Musson. 'We zijn daar gaan kijken, maar Koha bleek de serialsmodule tóen nog niet goed te hebben ontwikkeld. Tijdens proeven met de export van ons oude systeem konden niet alle gegevens met betrekking tot de *holdings* conform MARC 21 overgenomen worden. We hebben geprobeerd de scripts in huis aan te passen, maar het eindresultaat van verschillende proefmigraties bleef steeds een magere afspiegeling van wat we in ons oude catalogussysteem hadden staan. Daarmee viel Koha af.'

Live bij Laurentian University

Evergreen bleef over. Musson: 'Vanuit de

Evergreen-community was men bezig om de serialsmodule uit te werken, maar deze was nog niet bruikbaar. Uiteindelijk zijn we bij de Laurentian University uitgekomen, waar de bibliotheek in eenzelfde soort omgeving werkt als wij. Zij hadden al een paar jaar ervaring met Evergreen en waren op dat moment druk bezig om de serialsmodule op te zetten. Het was voor ons de enige mogelijkheid om Evergreen en de serialsmodule in werking te zien. In Europa werkte er nog niemand mee.

Musson en drie collega's besloten een bezoek te brengen aan de Laurentian University in Canada. Een stevige delegatie, erkent Musson. 'Ons oude catalogussysteem begon krakkemikkig te worden, dus de druk om een alternatief te zoeken was groot. De serialsmodule zag er bij de Canadese bibliotheek in de testfase goed uit. Het ging er nu alleen nog om dat de bibliotheek van de Laurentian University de details goed zou krijgen. We hadden er alle vertrouwen in dat dat zou lukken.'

Op de terugreis naar Nederland hadden de vier IISG-medewerkers voor zichzelf al de knoop doorgehakt. Nu moesten ze hun bevindingen nog rapporteren, bespreken met de werkgroep – en vervolgens moest de beslissing goedgekeurd worden door het managementteam. Er kwam groen licht om met Evergreen aan de slag te gaan.

Rol van management

'Het is van cruciaal belang dat het managementteam achter de beslissing staat,' benadrukt Musson. 'Het is geen sinecure om te gaan werken met een open source systeem. Het is een lang en intensief traject. In 2009 zijn we op zoek gegaan naar een alternatief voor het toenmalige catalogussysteem, in 2010 is werkgroep ingesteld om de migratie van de bestanden voor te bereiden en in september 2011 is het IISG met Evergreen gaan werken.'

Bovendien kost het de medewerkers veel tijd om het nieuwe systeem te doorgronden. En toen bleek dat de kennis van MARC 21 op de verwerkingsafdeling wel wat bijgespijkerd kon worden, is ook

daar op ingezet. Musson: 'Ik vind het een groot winstpunt dat wij hier op de afdeling nu veel meer kennis hebben van hoe het catalogussysteem in elkaar zit en van de MARC 21-ontwikkelingen. We hebben ook ontdekt dat er in het verleden zaken niet conform MARC 21 waren, wat inherent is als je als je vanaf de jaren dertig catalogiseert en vervolgens met een geautomatiseerde catalogus gaat werken: dan gaan al die fouten in elke migratie mee.'

Terug naar de basis

'We gingen ervan uit dat je met Evergreen alles kon doen wat je ook met het oude

catalogussysteem kon doen. Soms dachten we dat iets niet kon, maar doken we wat verder in het systeem, dan bleek het wel mogelijk – maar op een heel andere manier dan we jarenlang gewend waren.'

Het was soms makkelijk te vergeten dat verschillende zaken destijds voor het IISG op maat waren gemaakt. 'Zo konden we met het oude catalogussysteem allerlei rapportages maken, iets wat soms zo ingewikkeld was dat het alleen door de leverancier kon worden geschreven. Je kon met een rapportage bijvoorbeeld aangeven hoeveel meter in het magazijn bezet was. Nu zeggen we: daar is een catalogussysteem niet voor, daar heb je een ander systeem voor nodig. De rapportages hebben we dus niet een op een teruggehaald. Het catalogussysteem is teruggegaan naar de basis waarvoor het ooit is bedacht: catalogiseren. Dat is voor ons een eye-opener geweest.'

Vanwege een veranderde werkwijze wordt de bestelmodule ook niet gebruikt. Bestellen verloopt heel anders dan in het verleden. 'Nu zeggen we: als vakreferenten op een site een boek willen bestellen, dan kunnen ze dat zelf doen; ze beschikken over een eigen budget. Ze hoeven niet meer naar ons toe te komen.'

Rol IT-afdeling

Cruciaal was de rol van de IT-afdeling. 'Als niet-IT'er kun je niet zomaar een open source programma installeren en in gebruik nemen. Bovendien heb je iemand nodig om de technische infrastructuur op te zetten. We zijn daarbij goed begeleid door een externe open source consultant. Maar na verloop van tijd hoefden we steeds minder gebruik te maken van zijn diensten. Als we nu nieuwe wensen hebben, of als er een update moet plaatsvinden, dan kan dat in huis gebeuren. We hoeven geen – kostbare – leverancier meer in te schakelen,' aldus Musson.

Tegelijkertijd had de bibliotheek de rol om de IT-afdeling goed te informeren over hoe een catalogussysteem in elkaar zit. 'Dit is voor IT'ers niet echt gesneden koek,' zegt

Marja Musson

Marja Musson:

'Goede communicatie met alle medewerkers gedurende het zoek- en ontwikkelingsproces is noodzakelijk'

Het gebouw van het het Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis (IISG) aan de Cruquiusweg te Amsterdam

Mieke Stroo, functioneel beheerder van Evergreen bij het IISG. ‘Bij de voorbereidingen voor de opzet van het systeem en voor de migratie van de gegevens van het oude systeem naar het nieuwe was er een grote betrokkenheid vanuit de IT-afdeling.’ Marja Musson: ‘De migratie hadden we bij een commerciële partij kunnen onderbrengen, maar we hebben ervoor gekozen het zelf te doen. Hiermee bespaarden we niet alleen kosten, het dwong ons ook heel goed naar het systeem te kijken. Onze kennis is er alleen maar door toegenomen. De migratie had wel wat voeten in de aarde. De export uit het oude systeem en de import naar het nieuwe systeem verliep niet in een keer vlekkeloos.’

In 2014 is er een technische upgrade van het systeem uitgevoerd. ‘Destijds zijn allerlei aanpassingen die het IISG graag wilde in de broncode van Evergreen gezet. Als je zo’n broncode “schoonhoudt”, is het meer een standaardsysteem, waardoor het veel makkelijker over te nemen is door een andere IT’er. Daar hebben we bij de nieuwe migratie naartoe gewerkt,’ legt Mieke Stroo uit.

Community

Het IISG staat op het punt om al zijn records te leveren aan WorldCat, de grootste bibliografische databank ter wereld. Helaas bleken niet alle records opgezet vol-

Bibliotheek van Vredespaleis onderzocht Evergreen – maar koos er niet voor

Een paar jaar geleden besloot de bibliotheek van het Vredespaleis (PPL) te onderzoeken of er een alternatief kon worden gevonden voor het toen gebruikte bibliotheekstelsel. Twee open source systemen werden bekeken: Koha en Evergreen. Met ondersteuning van een externe adviseur werd met name Evergreen onder de loep genomen. De bibliotheek zag vier problemen opduiken.

Door: Aad Janson

Hoewel de flexibiliteit met betrekking tot de vormgeving en het open source karakter van Evergreen zeer tot de verbeelding sprak, zag de bibliotheek van het Vredespaleis (PPL) toch vier problemen. Ze zijn samen te vatten in de begrippen ‘format’, ‘conversie’, ‘behoud van het eigen karakter’ en ‘systeemonderhoud’.

Het beschrijfsformat in het gebruikte bibliotheekstelsel (Lokaal Bibliotheek Systeem van OCLC/PICA) wijkt behoorlijk af van het format dat gebruikt wordt door Evergreen, namelijk het internationaal gehanteerde MARC 21. Dat zou een grote impact hebben op de bedrijfsvoering. Immers, vrijwel iedere medewerker moest worden bijgeschoold. Daarenboven wilde de PPL doorgaan met het catalogiseren in de landelijke catalogus en dat moet, tot op dit moment zelfs,

in het traditionele, maar afwijkende format. Veel collega’s dienden dus twee formats in de vingers te hebben.

Voor het converteren van de data uit het gebruikte systeem, zou assistentie van buiten moeten worden ingehuurd en medewerking verzekerd moeten worden van de leverancier van het gebruikte bibliotheekstelsel tijdens de conversieslagen.

De werkwijze in de PPL om zowel artikelen uit tijdschriften als hoofdstukken uit boeken te catalogiseren en in de catalogus de relaties daar tussen te kunnen aangeven, kon niet zomaar in Evergreen / MARC 21 worden gerealiseerd. Bovendien was het niet vanzelfsprekend dat het eigen trefwoordensysteem kon worden overgezet naar Evergreen. Kortom, het eigen karakter dreigde verloren te raken of dan toch minstens niet onmiddellijk gewaarborgd te kunnen worden.

Voor het onderhoud van het hardware- en softwareplatform voorzag de PPL dat een extra kracht moest worden aangesteld. In het takenpakket van de desbetreffende kracht zou ook het onderhouden van contacten tussen hem en de centrale catalogus-beheerder (OCLC/PICA) komen te liggen, met name over de uitwisseling van bibliografische data en het onderhouden van relaties binnen de Evergreen-community.

Samenvattend: Uiteindelijk werd besloten enerzijds om financiële redenen (duur conversietraject, eigen hardware, extra mankracht) en anderzijds grote onzekerheid over het kunnen behouden van het eigen karakter (catalogiseren op een ‘lager’ niveau, eigen onderwerpsontsluiting) af te zien van de inzet van Evergreen als bibliotheekstelsel.

Overigens werd al onderzoekende duidelijk dat OCLC/PICA inmiddels de intentie had om op wat langere termijn het eigen beschrijfsformat om te zetten naar het internationaal gehanteerde MARC 21. Daarmee zou een van de pijnpunten, namelijk het te snel moeten omschakelen naar MARC 21, weggenomen worden en dat vereenvoudigde de beslissing van de PPL om uiteindelijk toch door te gaan met het Lokaal Bibliotheek Systeem van OCLC/PICA.

Aad Janson is digital library developer bij het Vredespaleis

gens de standaard die WorldCat stelt aan MARC 21-records. 'We hadden de records door een commercieel bedrijf of door WorldCat kunnen laten aanpassen, maar ook dit doen we uiteindelijk zelf,' zegt Musson. 'We hebben een tool ontwikkeld om bulkmutaties in het systeem te doen. Daarmee voorkomen we dat het systeem steeds vastloopt tijdens grootschalige mutaties. Het heeft ons de nodige tijd gekost, maar aan de andere kant kunnen we dit nu weer teruggeven aan de community, zodat zij er ook wat aan heeft.'

Hetzelfde geldt voor een tool om diacrieten toe te voegen aan metadata. 'We hadden altijd problemen met het toevoegen van speciale tekens op niet-westerse letters, maar dankzij de nieuwe tool is dat nu opgelost. Andere bibliotheken kunnen hier nu profijt van hebben,' aldus Musson. 'Door als gebruiker tools te ontwikkelen en die met de community te delen, kunnen we het systeem van Evergreen levend houden,' aldus Stroo. Dagelijks krijgt ze als functioneel beheerder van Evergreen updates vanuit de community. Die kunnen gaan over de Online Public Access Catalog (OPAC) maar ook over wensen vanuit wetenschappelijke bibliotheken. Er is ook een technische discussielijst, die gevolgd wordt door Stroo's collega van de IT-afdeling. Samen bezochten ze een van de congressen die vanuit de community over Evergreen worden georganiseerd.

Betrokkenheid

Het actief volgen van de community heeft haar kennis over het systeem vergroot, zegt Stroo. Ook ervaart ze een grote betrokkenheid. 'Samen met de functioneel beheerder van XMetal, het softwaresysteem dat we voor archieven gebruiken, probeer ik steeds nieuwe tools voor Evergreen uit. Je bouwt zo wat IT-kennis op. Het maakt mijn werk heel afwisselend.' Terugkijkend vond Marja Musson, inmiddels hoofd afdeling Collectieverwerking, de stap naar open source niet voor de hand liggend maar wel zeer leerzaam. 'Soms moet je iets totaal out-of-the-box bedenken. En je neemt je werkprocessen

eens goed onder de loep. Ook de samenwerking met de IT-afdeling vond ik inspirerend.'

Musson: 'Heel snel wordt geroepen dat open source niet goed zou kunnen zijn. Ook bij mijn collega's was er aanvankelijk scepsis. Daarom is goede communicatie met alle medewerkers gedurende het zoeken ontwikkelingsproces noodzakelijk. Ja, we moeten veel uitzoeken. Ja, de eerste paar jaar moeten we er veel tijd insteken. Maar Koha en Evergreen zijn catalogussystemen die doen wat ze moeten doen. We vergeten vaak dat we jarenlang met een bepaald catalogussysteem hebben gewerkt. Je weet dan niet meer zo goed wat je ei-

'Kant-en-klare catalogussystemen met modules voor toepassingen als beheer en uitlenen zullen steeds minder een rol van betekenis gaan spelen'

Foto: Martin van Welzen

gen systeem kan en niet zo goed kan, want je vindt altijd wel een omweggetje om ermee te kunnen werken.'

Beheersaspect belangrijker

'Er spelen zoveel ontwikkelingen op het gebied van catalogiseren; denk aan Worldshare van OCLC.

Kant-en-klare catalogussystemen met modules voor toepassingen als beheer en uitlenen zullen steeds minder een rol van betekenis gaan spelen,' verwacht Musson. 'Bovendien wordt het beheer van de collecties steeds meer ingegeven door gedigitaliseerde en digital born-collecties. Om die te kunnen beheren heb je andersoortige systemen en omgevingen nodig. Het beheersaspect wordt daarmee belangrijker dan het catalogiseeraspect. En voor het vinden van informatie heb je heel andere tools nodig; voor die taak voldoet een catalogussysteem niet meer,' zegt Musson. 'Met Evergreen zijn we teruggaan naar de basis: een catalogussysteem is om te catalogiseren.'

Ronald de Nijs is eindredacteur van IP

Mieke Stroo:

'Het actief volgen van de Evergreen-community heeft mijn kennis over het catalogussysteem vergroot'

Samenwerking met Wikipedia werpt vruchten af

Steeds meer bibliotheken en archieven werken samen met Wikipedia, de gratis online encyclopedie die door vele vrijwilligers in elkaar gezet wordt. Jos Damen (ASC Leiden) en Ingeborg Verheul (Atria Amsterdam) deden samen met twaalf bibliotheken een *Wikipedians in Special Residence*-project en beschrijven hun ervaringen. Plus: praktische tips om mee aan de slag te gaan

Jos Damen en Ingeborg Verheul

In de digitale wereld is iedere internetgebruiker een potentiële *content creator*. Welke instelling bepaalde collecties en bronnen beheert, is voor hem of haar van minder belang. Als de bronnen maar betrouwbaar zijn. Dit betekent dat bibliotheken een nieuwe rol zijn gaan spelen om zich te herpositioneren in de kennismaatschappij.

John Mackenzie Owen¹ schetste onlangs heel helder hoe de bibliotheeksector zich in de huidige digitale wereld in het proces van valorisatiedwang of -noodzaak opstelt. Bij het beantwoorden van onderzoeksvragen staat de eigen collectie niet meer centraal: er wordt breder gekeken, ook naar collecties van andere instellingen. Tegelijk wordt de toegankelijkheid van de eigen collectie

Jos Damen is hoofd bibliotheek & ICT van het Afrika-Studiecentrum, Leiden.

Ingeborg Verheul is manager collecties bij Atria Amsterdam.

Tips van Wikipedianen

Wikipedianen Hans Muller en Arie Sonneveld werkten voor het project *Wikipedians in Special Residence* meer dan een jaar in twaalf WSWB-bibliotheken. Hun do's en don'ts voor de erfgoedsector op een rij.

Muller: 'De beste manier om met Wikipedia te werken is om je collectie te bekijken met de blik van een buitenstaander, en te kijken welke delen (foto's, schilderijen, film of geluid) voor Wikipedia interessant kunnen zijn. Als je vervolgens interessante onderdelen in Wikipedia brengt, bezorg je de collectie een tweede leven buiten de muren van je eigen instelling. *Buiten de muren* is zowel

in Wikipedia als ver daarbuiten, omdat afbeeldingen uit Wikimedia Commons door iedereen (met bronvermelding) zonder kosten gebruikt kunnen worden. En grappig genoeg leidt die beschikbaarstelling ook nog wel eens tot verbetering van de metadata door Wikipedianen. Ik heb daar zelf voorbeelden van gezien bij het Afrika-Studiecentrum en de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed.'

Sonneveld: 'Bij mensen in instellingen als bibliotheken en musea zit kennis over verschrikkelijk veel onderwerpen. Feitelijke kennis over personen, over gebouwen, films, volkeren en steden. Die kennis kun je als instelling nuttig inzetten in Wikipedia. Dat kan op eigen houtje, maar ook via

Diverse in het WSWB-project
'gedoneerde' afbeeldingen,
verwerkt in het Wikipedia-logo

verbeterd: niet alleen de publicaties worden ontsloten, maar ook de achterliggende (onderzoeks)data.

Om deze nieuwe rollen goed op te pakken, zijn bibliotheken digitaal gegaan: digitalisering van erfgoedcollecties, ontwikkelen van thematische websites, bouwen van online repositories en databases waarin actuele en historische informatie en (data)bronnen

‘Samenwerking met Wikipedia zorgt voor verhoogd publieksbereik’

beschikbaar gemaakt worden en natuurlijk een sterke profilering via social media als Twitter, Instagram, Facebook en Pinterest. Hoe meer de bibliotheken hun collecties via het web toegankelijk maken, hoe beter. Natuurlijk, via de eigen instituutwebsite, maar in toenemende mate ook in een breder verband, bijvoorbeeld via Europeana of Delpher. En... via Wikipedia.

een “edit-a-thon”, een schrijfsessie met een ervaren Wikipediaan.’

Muller: ‘In Wikipedia moet iedereen streven naar een encyclopedische manier van werken, dus volgens een neutrale werkwijze. Daarbij kun je meestal beter niet schrijven over personen of zaken waar je te dicht bij betrokken bent. Wat wel goed kan, is het beschikbaar stellen van onderdelen van je collectie in Wikipedia, bijvoorbeeld foto’s bij artikelen. In dit project bleek weer eens hoe uiteenlopend collecties kunnen zijn. Van prachtige prenten in een historische boekcollectie (Vredespaleis), dia’s van onderzoek in de Derde Wereld (IHS), oude kaarten en glasdia’s (Afrika-Studiecentrum)

tot historische Amerikaanse stomme films (slapsticks en documentaires van EYE), enzovoorts.’

Sonneveld: ‘De valkuilen voor een erfgoedinstelling liggen op verschillende vlakken. Er zijn een aantal dingen waar instellingen goed rekening mee moeten houden. Een punt is het respecteren van het auteursrecht. Dat heeft twee kanten. Je mag alleen afbeeldingen inbrengen waar geen auteursrecht op rust (publiek domein of met een bepaalde Creative Commons-licentie). Maar ook geef je door inbreng in Wikipedia de afbeelding vrij voor algemeen gebruik, want afbeeldingen in Wikipedia moeten voldoen aan een Creative Commons-licentie, die ook commercieel gebruik

toestaat. Een instelling als het Rijksmuseum gaat daar ook akkoord mee, omdat het brede inzet van cultureel erfgoed vooropstelt.’

Muller: ‘Partijdige artikelen en zelfpromotie zijn verboden op Wikipedia. Encyclopedische bijdragen moeten gewoon feitelijk zijn. Je kunt dus niet bij diverse artikelen lukraak links naar de website van de eigen instelling gaan aanbrengen, maar je moet vooral inzetten op kennisverbreding en donaties van afbeeldingen waar Wikipedia behoefte aan heeft.’

‘In Wikipedia kun je geen reclame maken voor je eigen instelling’

Zelf bijdragen

Wat kunnen bibliotheken, archieven en musea zelf bijdragen aan Wikipedia? Heel veel:

- > *Beeld en geluid*: beschikbaar stellen van rechtenvrije afbeeldingen, foto's, geluid of film. Rechtenvrij wil zeggen óf zelf-gemaakt, óf van een auteur die meer dan zeventig jaar geleden overleden is (zie commons.wikimedia.org).
- > *Tekst*: verbeteren van bestaande artikelen door correctie of aanvulling van de tekst en het toevoegen van referenties naar kwalitatief hoogwaardige bronnen, bijvoorbeeld naar unieke data in de eigen collecties. Voor het schrijven van ontbrekende artikelen of maken van vertalingen zie goo.gl/TiFqwh.
- > *Vakinhoudelijk*: bekijk artikelen over het eigen vakgebied, woonplaats of favoriete componist et cetera in Wikipedia en verbeter wat er niet goed aan is.

- > *Vandalismebestrijding, controle van nieuwe artikelen en aanpassen van links*, waar Wikipedia-NL altijd achterstanden heeft (zie goo.gl/510EJA).
- > *Structuurverbetering*: categorieën bij artikelen (in Wikipedia) of afbeeldingen (in Wikimedia Commons) plaatsen of verbeteren (zie 700.000 niet-gecategoriseerde afbeeldingen in goo.gl/UQRjv en zie de Wiki-thesaurus onder goo.gl/w2gxLc).
- > *Wikidata*: verbeteren van de onderliggende data, onder meer via DBpedia en Wikidata (zie goo.gl/e5s4KJ).
- > *Samenwerking met Wikipedia Nederland*, bijvoorbeeld door het organiseren van een edit-a-thon (informatie- en schrijfsessie over een bepaald onderwerp) of het (tijdelijk) aanstellen van een Wikipedian in Residence, een ‘huiswikipedian’, die de diversiteit en de kwaliteit van Wikipedia vergroot door inzet van de collecties en de kennis van bibliotheken, archieven en musea (zie goo.gl/E2VLA2).

Bibliothecarissen over Wikipedia

Beide deelnemende instellingen in het project Wikipedians in Special Residence

Jeroen Vervliet

Bibliotheek Vredespaleis

‘In dit project zijn bij het Vredespaleis meer dan 2.000 oude prenten gedigitaliseerd en in Wikimedia Commons ingebracht. Dat waren afbeeldingen uit boeken van Nieuhof, Bor, Hugo de Groot en anderen: werken uit de eigen collectie. Ook zaten daar portretten en kaarten bij.’ ‘De afbeeldingen bleken na een upload op Wikipedia nuttig ingezet te kunnen worden. Binnen korte tijd werden ze gebruikt bij diverse artikelen en veel geraadpleegd. Ook foto's van het Vredespaleis zelf en van het Carnegieplein werden in Wikipedia gebracht. Het schijnt dat het gebruik enorm is (miljoenen clicks), maar dat zegt mij niet zoveel. Ik kijk vooral naar nuttig gebruik en openbare beschikbaarheid, ook voor de wetenschap. Wat je als bibliotheek trouwens niet moet onderschatten is de tijd die je moet besteden aan selectie en digitalisering.’

Geert-Jan Koot

Bibliotheek Rijksmuseum

‘De filosofie van het Rijksmuseum is om de collectie van het museum met de wereld te delen. Dus delen we op de website Rijksstudio 200.000 afbeeldingen van schilderijen, prenten, tekeningen en foto's met het publiek. De beelden staan daar in hoge resolutie en worden zeer intensief gebruikt. Op Rijksstudio zelf maken mensen eigen en verrassende selecties: alle schilderijen met peuters, met oude beroepen, of over een bepaalde stad. Een groot deel van die beelden is, met een Creative Commons-licentie, doorgezet naar Wikimedia. Ook dat is gebeurd in hoge resolutie: als iemand een schilderij op een lelijke mok wil zetten, dan staat-ie daar in elk geval mooi en in de juiste kleur op.’ ‘In dit project zijn onder meer workshops aan de museumstaf gegeven en is in Wikipedia gezorgd voor gebruik van betere afbeeldingen van schilderijen. Verder is statistiek verzameld over het gebruik van de beelden, waarbij verrassend genoeg niet *De Nachtwacht*, maar *Het kasteel van Batavia* van Andries Beeckman het meest geraadpleegd bleek te zijn.’

Korte geschiedenis

De samenwerking tussen erfgoedinstellingen en Wikipedia gaat al bijna een decennium terug. In de zoektocht naar een nieuwe profilering van de erfgoedinstellingen in de digitale wereld, ontstonden vanaf 2006 steeds meer samenwerkingsverbanden tussen bibliotheken, musea en archieven (vaak kort aangeduid met GLAM (Galleries, Libraries, Archives, Museums)). Er ontstonden GLAM-werkcommunities waarin gezamenlijk de nieuwe digitale wereld buiten de erfgoedinstellingen werd verkend. Wikipedia kwam al snel in het vizier als sterke bezoekerstrekker.

In 2010 was het British Museum in Londen de eerste erfgoedinstelling ter wereld die een Wikipedian in Residence aantrok.² De eer viel te beurt aan Lyam Wyatt, die er vanaf juni 2010 vijf weken doorbracht. Hij trok vrijwilligers naar het museum door het organiseren van speciale workshops. Verder maakte hij conservatoren en informatiespecialisten wegwijs op Wikipedia, zodat ze konden helpen de informatie te verbeteren – en en passant het museum beter profileerden.

Doorslaggevend voor dit initiatief was een bericht over de Steen van Rosetta: op Wikipedia trok het bericht vijf keer zoveel bezoekers als op de website van het British Museum.

In de periode 2010-2013 nam het ver-

schijnsel Wikipedian in Residence internationaal een hoge vlucht en volgden tientallen gerenommeerde erfgoedinstellingen van over de hele wereld dit initiatief. Het Musée Picasso in Spanje, de British Library, Det Kongelige Bibliotek in Denemarken, en de US National Archives waren de eerste die met een Wikipedian in Residence in zee gingen om de zichtbaarheid van hun collectie en verzamelgebied (en indirect hun instituut) op Wikipedia en aanverwante Wiki-onderdelen te vergroten. Ook OCLC had in 2012 een Wikipedian in Residence (Max Klein), die zich onder meer met linking en metadata (VIAF) bezighield.³

Nederlandse GLAM

In Nederland kwam de samenwerking tussen GLAM-instellingen en Wikipedia zes jaar geleden op gang. Het Tropenmuseum/KIT deelde in 2009 40.000 foto's (vooral uit Indonesië en Suriname) met Wikimedia Commons, en de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) stelde 450.000 foto's van monumenten voor Wikipedia beschikbaar. Van de 25 miljoen bestanden in de database Wikimedia Commons zijn er inmiddels meer dan 750.000 afkomstig van diverse Nederlandse erfgoedinstellingen. Naast het RCE zijn de grootste donateurs het KIT/Tropenmuseum, het Nationaal Archief/Spaarnestad en het Rijksmuseum Amsterdam.

Deze donaties van bestanden waren een goed begin. Toch zouden in Nederland pas in 2013 de eerste Wikipedian in Residence-initiatieven starten. In dat jaar diende de Werkgroep Speciale Wetenschappelijke Bibliotheken (WSWB) een projectvoorstel in bij de Stichting PICA voor de subsidiëring van het Wikipedians in *Special Residence*-project. Twee Wikipedianen, Hans Muller en Arie Sonneveld, zouden in 2014 ieder telkens twee maanden verblijven bij in totaal twaalf WSWB-bibliotheken.⁴ In oktober 2013 begonnen nog twee Nederlandse Wikipedian in Residence-initiatieven: de Koninklijke Bibliotheek (KB) en het Nationaal Archief (NA) werkten samen met Wikipedian Hay Kranen⁵ om de samenwerking tussen KB, NA en Wikipedia te versterken, en de Stichting Academisch Erfgoed en het Tropenmuseum zetten een project op met Wikipedian Sandra Fauconnier⁶ rond het thema 'Expedities'. De samenwerking tussen deze projecten en de organisatie Wikimedia Nederland was

Erfgoed en Wiki: nieuwe manieren van collectie-inzet

> attendering

> apart belichten van onderdelen collectie, 'teasers'

> kennisverspreiding

> samenwerking van instellingen in projecten

> kennisverruiming van (medewerkers van) instellingen, over andere presentatie van collectie, over copyrightissues

> effectiviteit (soms honderdmaal het origineel gebruik)

> verbetering metadata door 'crowd'

niet heel intensief, maar wel zeer vruchtbaar. De inzet van een Wikipedian is trouwens bij elke instelling anders: bij de ene organisatie ligt de nadruk op een upload van foto's, terwijl bij een andere instelling de kennisoverdracht veel meer aandacht krijgt.

'Wikipedia wordt door zoekmachines hoog gewaardeerd'

Wikipedians in Special Residence

Wikipedianen: **Hans Muller** en **Arie Sonneveld**

Organisatie: Werkgroep Speciale Wetenschappelijke Bibliotheken (WSWB)

Deelnemende instellingen:

- > Afrika-Studiecentrum, Leiden
- > Atria. Kennisinstituut voor emancipatie en vrouwengeschiedenis
- > Bibliotheek van het Vredespaleis
- > Boekmanstichting
- > EYE Film Instituut Nederland
- > Institute for Housing and Urban Development Studies (IHS R'dam)
- > Internationaal Homo/Lesbisch Informatiecentrum en Archief (IHLIA)
- > Koninklijk Instituut voor Taal-, Land- en Volkenkunde
- > Nederlands Kanker Instituut-Antoni van Leeuwenhoek Ziekenhuis
- > NIOD Instituut voor Oorlogs-, Holocaust- en Genocidestudies
- > Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
- > Rijksmuseum Amsterdam

‘Wikipedia moet een vaste plek krijgen in het wetenschappelijk curriculum’

Wikipedia in cijfers

Vanaf januari **2001** zijn er meer dan **250** taalversies van Wikipedia ontstaan, die inmiddels elk tussen een paar duizend en **4,7 miljoen** artikelen omvatten. De grootste taalversies zijn de Engelse (**4,7M**), de Zweedse (**1,9M**) en de Duitse en Nederlandse (**1,8M**) Wikipedia's. Wikipedia is de enige niet-commerciële website die al vele jaren in de top-**10** van meest gebruikte websites staat. Begin **2014** had Wikipedia **500 miljoen** unieke bezoekers en **18 miljard** bekeken pagina's – per maand! Behalve de **250** taalversies van Wikipedia is er ook de database Wikimedia Commons, waarin meer dan **25 miljoen** vrij te gebruiken bestanden zijn opgeslagen. Dat zijn vooral foto's, maar ook films en geluidsfragmenten.

Wederzijds belang

Het mes snijdt aan twee kanten: bibliotheken, musea en andere culturele instellingen helpen de kwaliteit van de online encyclopedie verbeteren, zorgen voor honderdduizenden afbeeldingen en tegelijkertijd zetten ze dankzij Wikipedia en zijn grote bereik hun collecties en kennis effectief in. De vaak verborgen schatten uit de erfgoedcollecties komen in toenemende mate binnen het bereik van iedereen, waar ook ter wereld. De samenwerking tussen erfgoedinstellingen en Wikipedia zorgt dus voor verhoogd publieksbereik en verbeterde online informatie.

Het bereik van Wikipedia is immens. Een simpel voorbeeld: in 2014 werden Wikipedia-artikelen met schilderijen uit het Rijksmuseum 134 miljoen keer aangeklikt – meer clicks dan op de website van het Rijksmuseum zelf. Dit komt voornamelijk omdat Wikipedia door zoekmachines als Google en Yahoo hoog gewaardeerd wordt – en dus in de resultaten van een zoekactie bovenaan komt te staan.

Maar ook 'kleinere' instellingen als het IHS Rotterdam en EYE Filminstituut hadden bij elkaar miljoenen 'kijkers' in één jaar. Voor de twaalf instellingen in totaal gaat het om 145 miljoen clicks in 2014. Hoewel deze cijfers indrukwekkend zijn, is het belangrijker dat een deel van die gebruikers de afbeeldingen weer op andere manieren hergebruikt (in artikelen, werkstukken, blogs of boeken) en sneller de weg naar de bron, de instellingen, weet te vinden.

Voortzetting initiatieven

Het succes leidt ook tot voortzetting van de initiatieven. De KB en het Nationaal Archief zetten de samenwerking met Wikipedia in 2015 voort en gaan zowel oorlogsbronnen als meer afbeeldingen beschikbaar maken. Ook het NIOD heeft plannen

om met Wikipedia verder te gaan in het kader van het omvangrijke project NIOD Kenniscentrum Oorlogsbronnen.

Eindige financiële middelen en auteursrechtelijke bepalingen zijn momenteel de belangrijkste beperkende factoren voor het optimaal digitaal beschikbaar stellen van de vele schatten die de speciale wetenschappelijke bibliotheken beheren. Bibliotheken, archieven en musea hebben meestal niet het auteursrecht op de teksten of afbeeldingen die ze beheren.

Volgende stap

De volgende stap is om ook meer wetenschappers bij Wikipedia te betrekken. In een digitale wereld waarin iedereen een curator is, is het van belang betrouwbare kennis van experts en user generated content samen te brengen, bij voorkeur op gratis en open platforms. De Wikipedian in (Special) Residence-projecten gaven daartoe de eerste aanzet. In het kielzog van deze projecten ontstaan nu her en der voorzichtige initiatieven om Wikipedia beter te bestendigen in het wetenschappelijk curriculum: Wikipedia-opdrachten aan studenten en sessies met hoogleraren. Dit is een interessante volgende stap in de verbinding erfgoed-wetenschap-breed publiek, waarvan we de komende tijd zeker meer zullen horen. <

Noten

- 1] Zie: Henk Strikkers, 'Hoe digitaal, hoe socialer'. goo.gl/TiHpy (laatst gezien: 8-2-2015).
- 2] Noam Cohen, 'Venerable British Museum Enlists in the Wikipedia Revolution', in: *New York Times*, 4 June 2010. goo.gl/117Hlq.
- 3] Zie: goo.gl/9KB6Dr.
- 4] Zie: goo.gl/Wdrl2n.
- 5] Zie: goo.gl/pWxK1b.
- 6] Zie: goo.gl/FnGDOL.

Save the date: IP Inspiratiemiddag op 4 juni

Het vakblad IP en de KNVI-afdeling O&O (Onderwijs en Onderzoek) organiseren op 4 juni bij het NIOD te Amsterdam een middag over Wikipedia. De bijeenkomst is speciaal voor IP-abonnees en KNVI-leden. Ga voor meer informatie naar InformatieProfessional.nl of knvi.net.

Geert-Jan van Bussel

COLUMN

Waaanzin

Deze week werd ik weer eens geconfronteerd met de uitspraak dat opslag van data goedkoop is en dat alles makkelijk kan worden bewaard voor een big data-strategie. Ik kon mijn lachen niet inhouden. In 2000 kostte een gigabyte opslag gemiddeld 8,31 euro, in 2010 7 eurocent. De toegenomen hoeveelheid data en het effectievere gebruik van opslaghardware

in diezelfde periode zorgden voor die substantiële verlaging van de opslagprijzen. De springvloed in Thailand verhinderde een verdere verlaging van de opslagprijzen na 2011. Veertig procent van de productiecapaciteit van opslagschijven werd toen vernietigd, waardoor de prijzen voor opslagschijven verdubbelden. Die prijzen zijn in het vervolg weer omlaaggegaan, maar ze hebben het niveau van 2011 niet meer bereikt.

Wat in gigabyte-opslagprijzen nooit is meegenomen is het gebruik en de terugvindbaarheid van data. Van 2002 tot 2010 zijn de softwarekosten daarvoor gestegen van 4,8 miljard tot 10,9 miljard euro. De reden voor die kostenstijging is het feit dat data betrouwbaar en duurzaam moeten zijn. Ze worden immers opgeslagen om te worden gebruikt.

Na 2011 neemt de hoeveelheid data en databestanden explosief toe (naar 'multiple zettabytes' in 2020, volgens onderzoeksbureau IDC). Hoewel een groot deel van die stijging te wijten valt aan 'streaming' video en audio, vergen de hoeveelheden daadwerkelijk opgeslagen data (ongeveer twintig procent van die 'multiple zettabytes') steeds meer capaciteit.

Het information governance-regime, nodig voor vertrouwelijkheid, privacy, compliance en erfgoed, vergt met de stijging

‘Het verdwijnen van data, waar Vint Cerf onlangs voor waarschuwde, is zo erg nog niet’

Geert-Jan van Bussel is ondernemer en lector Digital Archiving & Compliance bij de Hogeschool van Amsterdam

van de hoeveelheid data meer investeringen in software.

Maar hoe hoog zijn die kosten dan? Twee voorbeelden.

Het Internet Archive heeft de goedkoopste oplossing in gebruik, volledig geautomatiseerd, met weinig management en simpele procedures. In 2011 had het twee petabytes aan webarchief en groeide het met een kwart petabyte per jaar. De kosten bedroegen tussen 9 en 13 miljoen euro per jaar, gemiddeld 40 eurocent per gigabyte.

Portico verzamelt academische

literatuur in een edepot, met nadruk op management en kwaliteitsprocedures. In 2011 had het vijftig terabytes in beheer en groeide het met vijf terabytes per jaar. De kosten bedroegen 5 tot 6,5 miljoen euro per jaar, gemiddeld 9 euro per gigabyte. Na 2011 hebben ze (gezien de groei in de hoeveelheid te bewaren data) hun opslagcapaciteit uitgebreid. De gemiddelde opslagkosten per gigabyte zijn ongeveer hetzelfde gebleven, maar er is een stijgende lijn te constateren.

Stel dat we een exabyte wereldwijd bewaren (een miljard gigabytes). Dat is een half promille van de wereldwijd geproduceerde twee zettabytes (tweeduizend exabytes) aan data in 2011. We slaan ongeveer twintig procent (vierhonderd exabytes) daarvan op. Het bewaren van die ene exabyte kost volgens het Internet Archive 400 miljoen euro en volgens Portico 9 miljard euro per jaar.

In 2020 produceren we misschien vijftien of twintig zettabytes!

Het verdwijnen van data, waar Vint Cerf onlangs voor waarschuwde, is zo erg nog niet.

Waarderen, selecteren en vernietigen van data wordt enorm belangrijk. Bibliothecarissen en archivariissen zullen er hun handen vol aan hebben.

Alles bewaren is totale waanzin.

<

HET KAN WEER: INZENDEN VOOR F.J. DUPARC-PRIJS

De KVAN roept archivarissen en studenten op om werk in te sturen voor de F.J. Duparc-prijs. De prijs is ingesteld ter bevordering van de studie van de archivistiek en het archiefrecht.

De F.J. Duparc-prijs werd in 1972 in het leven geroepen naar aanleiding van het afscheid (pensioen) van dr. mr. F.J. Duparc. Hij was werkzaam bij het toenmalige ministerie van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk

Werk. Vanaf 1949 spande hij zich in voor musea en archieven. De Duparc-prijs wordt eens in de drie jaar uitgereikt. Recente winnaars zijn Julia Romijn-Wixley en Aron de Vries (2010) met hun studie *Eigentijdse toegankelijkheid* en Nico Vriend (2013) met zijn werkstuk *Het informatiesysteem en -netwerk van de Verenigde Oost-indische Compagnie*.

JONGE ARCHIVARISSEN

De jury beschouwt de F.J. Duparc-prijs als een aanmoedigingsprijs voor jonge archivarissen en slaat in haar beoordeling daarom in het bijzonder acht op:

1. degenen die op de dag waarop de inzendtermijn sluit niet langer dan tien jaar in het archiefvak of in een werkomgeving van archieven werkzaam zijn en de leeftijd van veertig jaar nog niet bereikt hebben;
2. degenen die als student zijn ingeschreven aan een opleiding op het gebied van de archiefwetenschappen.

VOORWAARDEN

De voorwaarden die aan de inhoud van de werkstukken zijn gesteld, zijn opzettelijk ruim gekozen. Elk onderwerp op het gebied van de archiefwetenschappen en het archiefrecht komt in principe in aanmerking. Niet alleen onuitgegeven studies kunnen worden bekroond, maar ook studies die gepubliceerd zijn binnen drie jaar voor de afloop van de inzendtermijn en werkstukken en scripties die in die periode in het kader van een archiefopleiding zijn gemaakt. De prijs bedraagt 2000 euro.

INZENDEN

Belangstellenden kunnen het werk per e-mail opsturen aan de secretaris van de jury: dr. Paul Brood, Nationaal Archief, paul.brood@nationaalarchief.nl. De inzendtermijn sluit op 1 november 2015.

DE STEM VAN HET VAKGEBIED

Voor twee projecten – functieprofielen voor de documentaire informatievoorziening en de nieuwe selectielijst voor gemeenten – zoekt de Vereniging SOD input.

Juist in een veranderende omgeving groeit het belang van een vakvereniging. Dat geldt ook voor het informatiedomein. Het is daarom van belang dat de Vereniging SOD is vertegenwoordigd in diverse commissies en werkgroepen. Zo was de SOD de afgelopen jaren onder andere betrokken bij het opstellen van de Baseline voor

Gemeenten, de inhoudelijke invulling van de mbo-opleiding Medewerker Informatiedienstverlening (uitstroomprofiel Informatiebeheerder)

en de rondetafelconferentie over de toekomst van de informatieprofessional. Ook schoof de SOD aan bij het Strategisch Informatie Overleg (SIO).

UW MENING

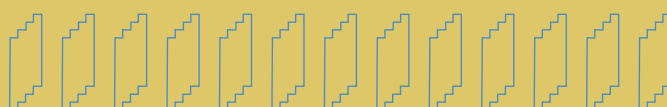
Momenteel hebben twee projecten onze aandacht. Zo is de SOD betrokken bij het opstellen van functieprofielen en een competence framework voor de documentaire informatievoorziening. Een doelgroep die helaas vaak onvoldoende aandacht krijgt bij het opstellen van profielen.

Daarnaast heeft de SOD de afgelopen maanden meegewerkt aan de ontwikkeling van de nieuwe selectielijst voor gemeenten. Er ligt nu een concept op tafel, waar we als Vereniging – uiteraard – een mening over hebben.

Voor beide initiatieven willen we graag input van zowel onze leden als van enthousiaste vakgenoten, zodat we een breed gedragen reactie kunnen geven.

‘BONNETJES-AFFAIRE’

Het belang van een geluid uit de div-wereld werd afgelopen weken weer eens duidelijk. In de nasleep van de #teevendeal, #opsteltengate en de ‘bonnetjes-affaire’ kregen vanuit diverse hoeken, al dan niet met voldoende inzicht en begrip van goed archiefbeheer, div-medewerkers van de diverse ministeries de Zwarte Piet uitgedeeld. Hierop volgde een gepaste reactie vanuit de SOD. Meer hierover leest u op de website: www.verenigingsod.nl.

KNVI

Koninklijke Nederlandse Vereniging
van Informatieprofessionals

Exclusief
voor KNVI
leden!

David Lankes

Workshop, lezing en discussie

David Lankes, bekend van *"The Atlas of New Librarianship"* en *"Expect More: Demanding Better Libraries for Today's Complex World"* en vele tijdschriftartikelen, daagt ons uit om fundamenteel na te denken over de rol van de informatieprofessional in de veranderende wereld.

David Lankes komt op 15 september naar Nederland en verzorgt een workshop, een lezing en discussie onder de titel:

"Expect More: What's in it for the Information Professional".

De workshop wordt gehouden van 10:00 - 13:00 uur en er kunnen maximaal 50 mensen deelnemen. Deelnemers aan de workshop kunnen gratis naar de lezing.

De lezing en discussie vinden plaats vanaf 16:00 uur.
Toegang uitsluitend voor KNVI leden.

Workshop, lezing en discussie: ca. € 125,-
Alleen de lezing en discussie: ca. € 50,-
De middag wordt afgesloten met een borrel.

De locatie (midden van het land) zal later worden bepaald, we willen eerst de belangstelling peilen. Ga naar de website van de KNVI, <http://goo.gl/bSsBb4>, en geef aan of je belangstelling hebt om te komen. De definitieve aanmelding zal later gebeuren, maar als je je naam en e-mailadres achterlaat, zullen we contact met je opnemen.

Ben je nog geen lid? Meld je dan nu aan: knvi.net/word-lid/

David Lankes geeft leiding aan het library science programma van de Syracuse University's School of Information Studies in Syracuse, New York. Hij is tevens directeur van het Information Institute of Syracuse (IIS), een onderzoekscentrum en denktank op het gebied van educatie, technologie en bibliotheekwerk.

Lankes wordt door sectorgenoten omschreven als een van de grote denkers en onderzoekers op het gebied van toekomstig bibliotheekwerk. Hij is ook een uitermate boeiende en eloquente spreker.

Jaarcongres 2015

Laat van je horen via meepraten.knvi.info

Grenzenloos, grensverleggend, over grenzen heen...

Wie praat er mee over het thema van het jaarcongres 2015?
Geef je op als vrijwilliger en help mee het congres inhoud en vorm te geven!
Het congres is van en voor ons allemaal!

Nov

12

Save the date:

Donderdag 12 november

NBC Congrescentrum
Blokhoeve 1, Nieuwegein

Richard Vijgen: 'Een echte stad kun je niet weggooien, een digitale wel'

Richard Vijgen (1982) is information designer en docent aan de ArtEZ Hogeschool voor de kunsten in Arnhem. Hij kreeg internationale erkenning voor zijn project 'The Deleted City' (2011), gebaseerd op het internetmonument GeoCities. Het project werd onlangs nog gepresenteerd op het *South By Southwest*-festival voor muziek, film en technologie in Austin, Texas. IP sprak met Vijgen over 'The Deleted City' en zijn werk.

Door: Niall MacKellar

Wat houdt het project 'The Deleted City' in?

'In "The Deleted City" heb ik meerdere datasets van *GeoCities* gevisualiseerd. *GeoCities* was een gratis webhostingdienst, opgezet als een virtuele stad. "Burgers" kregen een vrij "stuk land" in een bepaalde thematische "buurt" om er een pagina te bouwen. Tien jaar later, met de opkomst van sociale media, veranderde *GeoCities* langzaam in een spookstad. De virtuele stad is inmiddels van het web verwijderd.'

'Het *Archive Team* maakte een back-up van de site, in een poging om tien jaar werk van 35 miljoen mensen te bewaren. Dat resulteerde in datasets van totaal zo'n 640 gigabytes. Het kostte mij zes maanden om deze data te downloaden en vervolgens duurde het nog eens een week om het bestand te *unzippen*.'

'In de visualisatie zie je een digitale archeologie van alle pagina's die in *GeoCities* zijn ontworpen. De visualisatie is opgebouwd als een soort stadskaart waarbij je zover kunt inzoomen op een "wijk" dat je een enkel "huis" ziet. Hierbij is de structuur van *GeoCities* behouden gebleven.'

Wat maakt dit project voor jou interessant?

'Dat is het idee dat de informatie van miljoenen mensen zomaar van het internet verwijderd kon worden, zeker in een wereld waarin het opslaan van data vrijwel niks kost. Ik maak wel eens de vergelijking met Pompeii. Een echte stad kun je niet "weggooien", een digitale stad kennelijk wel. Met deze visualisatie wilde ik een dialoog op gang te brengen: is het wel of niet goed dat informatie op internet zomaar kan verdwijnen?'

athens

919090 files

Het
getuigt van
vastberadenheid om
een half jaar op je data te
wachten.

'Klopt! Het is heel moeilijk voor te stellen hoe een bestand van 640 GB aan data eruitziet. Ik vind het interessant om van dit soort abstracties een beeld te maken. Die nieuwe digitale wereld waar ik zo enthousiast over ben heeft eigenlijk bijna geen verschijningsvorm. Het is allemaal bedacht maar ik kan het niet zien. Mijn drijfveer is om te onderzoeken of daar een vocabulaire voor gecreëerd kan worden.'

*Niall
MacKellar
volgt de master
Information Design aan
de Design Academy
Eindhoven.*

Hoe ben
je in de wereld
van informatiedesign
terechtgekomen?

'In 2004 ben ik als grafisch ontwerper afgestudeerd aan de ArteZ Hogeschool voor de kunsten. Tijdens mijn studie merkte ik dat de computer een steeds belangrijker rol in mijn werk ging spelen. Ik vroeg mij af hoe ik de computer kon inzetten om grote hoeveelheden informatie te verwerken. Daarom begon ik mezelf bij te scholen op het gebied van programmeren.'

'Vanuit mijn opleiding was ik getraind in het vertalen van informatie naar beeld. Door te begrijpen hoe computers communiceren, werd het mij duidelijk dat je met heel grote hoeveelheden aan data heel andere verhalen kunt vertellen. Deze verhalen spelen zich ook af op een heel andere schaal dan ik als grafisch ontwerper gewend was.'

'Er wordt steeds meer en steeds complexere data verzameld, maar er is nog geen vocabulaire gevonden om grote hoeveelheden data te vertalen naar een verhaal of beeld. Dat is een taak voor ons als ontwerpers, zeker omdat data steeds makkelijker te vinden is.' <

RECHT OP INFORMATIE

Wie is de fotograaf?

Wie een foto op een website wil gebruiken, moet altijd nagaan of de publicatie ervan een inbreuk zou kunnen betekenen op het auteursrecht van de fotograaf. Al dan niet met de hulp van een gespecialiseerd bedrijf. Een uitspraak van de Rechtbank Overijssel maakte dat weer eens duidelijk.

Door: Raymond Snijders

De meeste lezers weten dat het niet mag: foto's die je bij Google Afbeeldingen of op Facebook, Twitter en Pinterest gevonden hebt, zonder toestemming op je eigen website of blog gebruiken. Maar ja, die foto's staan toch al gratis en voor niets op internet. Waarom zou je het jezelf moeilijk maken?

Net als boeken, video's, films en andersoortige media zijn foto's auteursrechtelijk beschermde werken. Juist omdat foto's zo veel en zo gemakkelijk verspreid worden via internet, letten fotografen steeds beter op hun auteursrechten.

Op internet zijn er miljoenen foto's van amateurfotografen te vinden waar bijvoorbeeld een Creative Commons-licentie aan hangt. Hierbij krijg je vooraf toestemming om

onder bepaalde voorwaarden een foto gratis te kunnen gebruiken voor een specifiek doel. Het werk van professionele fotografen is echter veelal te vinden in commerciële beeldbanken. In het laatste geval moet je betalen om een foto te mogen gebruiken. Dit gaat – evenals bij Creative Commons – via een licentie, waarmee je toestemming krijgt voor het gebruik van de foto. En ook hier bevat zo'n licentie een (groot) aantal voorwaarden waar je je aan moet houden.

Of je nou foto's gebruikt met een gratis Creative Commons-licentie of betaald hebt voor een foto bij een beeldbank, het betekent in ieder geval dat je hebt nagedacht over het correct gebruik van het beeldmateriaal. In beide gevallen is duidelijk wie de auteursrechtbe-

bende is. Zo lang je je aan de voorwaarden van de licenties houdt, is er geen enkel probleem.

Dat het netjes regelen van een gebruiksrecht voor foto's niet vrijblijvend is, bleek uit een rechtszaak die eind februari bij de Rechtbank Overijssel aanhangig was gemaakt. Op de website van een bedrijf werd een collage van foto's gepubliceerd zonder na te gaan of daarop auteursrecht rustte. De naam van de maker ontbrak dan ook. De fotograaf in kwestie had zijn auteursrecht overgedragen aan de beheerders van de beeldbank Masterfile. In dit geval was het dus niet de fotograaf maar de beeldbank die een inbreuk claimde op het auteursrecht. Het bedrijf in kwestie had immers geen licentie aangeschaft voor het gebruik van dat werk.

Gezien de feiten kon de kantonrechter weinig anders dan oordelen dat het bedrijf inbreuk maakt op het auteursrecht van Masterfile. De gebruiker werd veroordeeld tot het betalen van een schadevergoeding. Ook voegde de kantonrechter er een uitspraak aan toe dat er geen gebruik van een foto mag worden gemaakt als de gebruiker niet weet wie de fotograaf is.

De kantonrechter is van oordeel dat het bedrijf had moeten onderzoeken of de publicatie van de foto op zijn website een inbreuk zou kunnen betekenen op het auteursrecht van de fotograaf. *'Daarvoor zijn ook in Nederland instellingen in het leven geroepen die daarnaar onderzoek kunnen doen en die in staat zijn de fotograaf te achterhalen en die kunnen bemiddelen tussen fotograaf en diegene die van de foto gebruik wil maken. Dergelijke instanties vrijwaren de gebruiker van de foto tegen iedere vorm van aansprakelijkheid als er geen contact tot stand komt tussen fotograaf en afnemer.'*

Kortom, zoek altijd het antwoord op de vraag: wie is de fotograaf? <

Raymond Snijders is senior informatiebemiddelaar bij Hogeschool Windesheim

AGENDA

10-12 april ■ GLAM-WIKI 2015 ■ Conference about projects by Galleries, Libraries, Archives and Museums (GLAMs) in collaboration with Wikimedia ■ Den Haag
■ https://nl.wikimedia.org/wiki/GLAM-WIKI_2015

16 april ■ CONGRES HAPPY LIBRARY ■ Derde editie in reeks 'Essentie van Retail'; thema: de wervende werking van bibliotheken ■ Amsterdam
■ goo.gl/Ak3HmQ

27-29 april ■ COMPUTERS IN LIBRARIES ■ SyncUp: Technology & Libraries for Community Success
■ Washington
■ www.infotoday.com/cil2015/

28 juni - 2 juli ■ 'THE SCHOOL LIBRARY ROCKS' ■ 44th Annual International Conference & 17th International Forum on Research in School Librarianship ■ Maastricht
■ iasl2015.org

++++
++++
++++
++++

IPLINGO

Rijks- informatiehuishouding

Foto: Maarten, goo.gl/6k8Yf0

Ivo Opstelten

Door: Edwin Mijsbergen

Begrippen uit de informatiesector zijn niet alleen interessant als ze nieuw of in zwang zijn. Soms vallen ze juist op omdat je ze nauwelijks ziet of zelfs voor het eerst tegenkomt. Zo bleef afgelopen maand het begrip 'rijksinformatiehuishouding' bij me hangen. Ik stuitte op dat woord in de berichtgeving rondom de bonnetjesaffaire, die uiteindelijk zou leiden tot het vertrek van de tandem Opstelten/Teeven.

Als je het woord googlet zie je dat het slechts 61 zoekresultaten genereert, die niet verder teruggaan dan 2010. Bovendien zijn alle zoekresultaten gerelateerd aan websites en documenten die afkomstig zijn van overheidsinstanties of uit de archiefwereld. In die hoek zijn ook de definities van het begrip te vinden, zoals op de wiki van de Nederlandse Overheid Referentie-Architectuur (NORA): 'het totaal aan regels en voorzieningen gericht op de informatiestromen en -opslag of archivering ter ondersteuning van de primaire processen'. Dat dus, maar dan op rijksniveau.

De bonnetjesaffaire riep sowieso veel vragen bij me op, maar het meest bizarre vond ik het onduidelijke verhaal over het terugvinden van de bankafschriften van de deal met Cees H. in 2000. Daarover schreef de NOS: 'Bronnen rond het kabinet zeggen dat het onderzoek naar de oude bestanden 50.000 euro heeft gekost. Het is niet bekend hoeveel mensen aan het werk zijn geweest en met welke apparatuur er is gewerkt.' Daar kan ik niet bij. Terwijl de collega-politici nog aan het verkondingen waren dat Opstelten kampte met een geloofwaardigheidsprobleem, komt er zo'n verklaring die het geheel nog minder geloofwaardig maakt. Waarom wordt niet meteen uitgelegd in welk systeem het afschrift was opgeslagen, en waarom dat zoveel moest

kosten? Moeten de media dat over vijftien jaar alsnog gaan uitpluizen? Ik vermoed dat het antwoord op die vragen deels zit in de verklaring die zoekspecialist Eric Hennekam gaf in het artikel 'Hoe digitale overheidsinformatie zomaar verdwijnt', in de NRC van 14 maart. Hij stelde dat het 'een flinke janboel is' bij de archiefafdelingen van de Nederlandse ministeries, omdat elk ministerie met wel dertig à veertig verschillende archiveringsprogramma's werkt. Als je de samenvatting leest van het rapport *Duurzaam duurt het langst*, dat de Erfgoedinspectie in januari 2014 publiceerde, besef je dat het iets genuanceerder ligt dan dat, maar tegelijkertijd vermoed je ook dat waarschuwingen uit een veel ouder rapport van die dienst, *Een dementerende overheid?*, uit januari 2005, ook nog steeds geldig zijn. Dat rapport trok vrijwel eenzelfde conclusie als Eric Hennekam twee jaar daarvoor én tien jaar later: de rijksinformatiehuishouding is nog lang niet overal op orde. Het goede nieuws is dat het bewijst dat de overheid niet moet bezuinigen op goed opgeleide div'ers en informatiespecialisten. Die zijn harder nodig dan ooit tevoren. Ondanks – of dankzij – de digitalisering van overheidsinformatie. <

Edwin Mijsbergen is redacteur van IP en freelance informatiespecialist

OPENBARE BIBLIOTHEKEN

Themanummer Boekman: 'People's Palaces'

Boekman, het tijdschrift van de Boekmanstichting, heeft onlangs het themanummer 'People's Palaces: bibliotheken als hart van de gemeenschap' uitgebracht. De achttien gast-auteurs (onder meer Francine Houben, Bas Savenije, Frank

Huysmans en Edwin Mijsbergen) onderzoeken in dit nummer de vraag hoe openbare bibliotheken zich nu en in de toekomst handhaven of zouden kunnen handhaven. Dat doen zij niet door middel van kritische beschouwingen, maar

in de vorm van handreikingen en projectbeschrijvingen. Meer informatie, waaronder het bijbehorende dossier 'De openbare bibliotheek verbindt', is te vinden op de website van de Boekmanstichting: goo.gl/nbiUsh. <

DAT ZOEKEN WE OP Booking.com

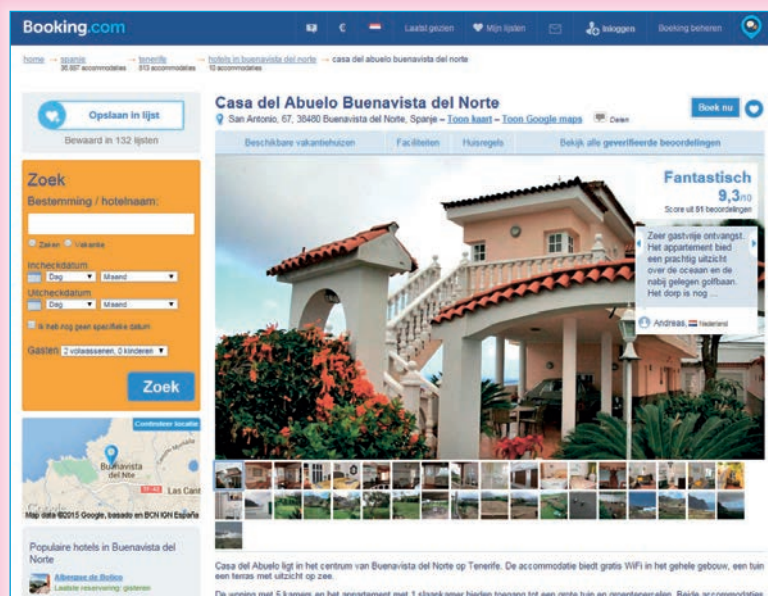
Ontluikend voorjaar bevordert altijd reislust, of dat nu voor vakantie of voor werk is. Zoeken en boeken van een onderkomen doen we dan natuurlijk via internet. Het Nederlandse Booking.com is een wereldwijd veelgebruikt hulpmiddel. Hoe goed gaat zoeken daar eigenlijk?

Door: Eric Sieverts

Booking.com gaat er bij voorbaat vanuit dat zoekers meteen willen boeken. Keuze van begin- en einddatum en soort reis staan daartoe prominent in beeld. De optie dat je nog geen specifieke datum weet, valt minder op. In het zoekvenster kun je maar twee soorten zoektermen opgeven: bestemmingen en hotelnamen. Uit die laatste formulering maak je niet meteen op dat je daarmee ook naar B&B's en appartementen zoekt. Zodra je iets begint in te tikken, verschijnen suggesties voor bestemmingen en accommodaties die aan de ingetikte letters voldoen. Extra zoekopties beperken zich tot keuzelijstjes voor prijsklasse (in woorden) en aantal sterren.

Ongewisse zoekresultaten

Als je een paar termen intikt, zonder dat het een exact zo voorkomende frase is, blijkt het nogal ongewis wat er gebeurt. Soms krijg je resultaten waarin alle gevraagde termen in de naam en/of locatie voorkomen, maar soms ook niet, ook als die er achteraf wel blijken te zijn. Anderzijds komt vaak ook maar een deel van de termen in resultaten voor. Dat is

dus wel erg fuzzy. Zelfs als ik de exacte naam van een accommodatie intik, zegt Booking.com: 'We denken dat u met 'casa del abuelo' een van deze 5 opties bedoelt' – zonder dat de bedoelde accommodatie op Tenerife erbij is. Als ik 'Tenerife' toevoeg, verschijnt die wel, maar krijg ik ook nog steeds gelijknamige accommodaties in Peru en Mexico.

AND-, OR- en NOT-operatoren herkent Booking.com niet, exacte frases met aanhalingstekens wel. Als je alleen een deel van een woord intikt, wordt automatisch getruncceerd. Een expliciet truncatieteken is er niet. Bij samengestelde termen wordt ook op losse woorden gezocht (Buenavista > Buena Vista) maar omgekeerd niet.

Filters en ranking

Er wordt alleen in de namen van accommodaties en locaties gezocht. Alle verdere specificaties voor je accommodatie kun je niet vooraf in je zoekvraag verwerken. Een resultatenlijst kun je wel achteraf filteren op een beperkt aantal soorten kenmerken. Dat is echte 'parametric search' die laat zien hoeveel je overhoudt als je filtert op aantal sterren, soort accommodatie, beoordeling, algemene voorzieningen (als Wifi, fitness, zwembad of toegestane huisdieren) of voorzieningen op de kamer (als keuken, airco, tv, bubbelbad of uitzicht). Maar alle verdere tekst in beschrijvingen en beoordelingen is niet doorzoekbaar.

Waarop zoekresultaten worden gesorteerd, blijft onduidelijk. In elk geval niet

op aantal sterren, op beoordelingscijfer, op prijs of alfabetisch. Wel wordt altijd begonnen met een paar accommodaties die deelnemen aan Booking.com's eigen 'Programma van aanbevolen accommodaties'.

Details via Google

De tekst die Booking.com zelf niet doorzoekt, blijkt Google gelukkig wel te indexeren. Daarmee kun je – in combinatie met *site:booking.com* – dus wel zoeken op combinaties van allerlei kenmerken die – minder gestandaardiseerd – in de tekst van beschrijvingen en beoordelingen genoemd worden. Opmerkelijk is dat soms meer taalversies van dezelfde accommodatie in het resultaat voorkomen, ook als je met zoektermen in maar één taal hebt gezocht. Google's bewering 'we have omitted some entries very similar to the 18 already displayed' blijkt dus niet waar. In zoekresultaten toont Google rich snippets; Booking.com doet dus aan semantische markup.

Voor professionele zoekers valt Booking.com's zoekfunctie nogal tegen. Of een gewone gebruiker die alleen een leuk appartementje zoekt, daar ook last van heeft, is natuurlijk maar de vraag. In elk geval is het erg plezierig dat je je toevlucht kunt nemen tot Google als je Booking.com veel beter gespecificeerd wilt bevragen. <

Eric Sieverts is redacteur van IP en freelance docent en adviseur

URL	www.booking.com
Booleaans combineren	nee (wel 'exact phrase')
Truncatie	automatisch
Speciale zoekvelden	nee
Advanced zoekscherm	nee
Parametrische filters	ja
Ook in Google	ja
Semantische markup	ja

LIFEHACKING

Link, Linker, Linkst

Verkorte URL's zijn sinds de opkomst van Twitter helemaal ingeburgerd. Twitter maakt webadressen die je in je tweet plaatst automatisch korter. Maar het verkorten van een lange URL kan ook handig zijn voor gebruik in bijvoorbeeld een mail of een artikel. Tal van tools kunnen dit voor je doen.

Door: Leen Liefsoens

Wanneer alleen de lengte van de URL belangrijk is en je geen andere opties nodig hebt, kun je het best gebruik maken van de service *pi.vu*. De URL bestaat dan uit slechts zeventien karakters. Bij verkortingsdiensten als *tinyurl.com* (een van de eerste diensten), *goo.gl* (de officiële tool van Google) en *bit.ly* (wereldwijd de meest populaire dienst) kun je het webadres aanpassen: de laatste karakters verander je in een leesbaar woord. Deze diensten bieden ook analytische informatie aan over de 'clicks' die je link ontvangt. Bij de Nederlandse dienst *no.nl* kun je je URL beveiligen met een eigen wachtwoord of voorzien van een geldigheidsduur of advertentie.

De dienst *is.gd* maakt van een URL niet alleen een verkorte link, maar ook een QR-code. *Bit.ly* en *no.nl* bieden tevens de mogelijkheid om verschillende URL's in één link te bundelen. Je krijgt dan één pagina met een lijst van alle URL's. Nog handiger is de dienst *faturl.com*, waarbij je in één click alle verzamelde URL's kunt openen in browsertabs. Wil je alle links bekijken uit deze Lifehacking, ga naar faturl.com/ipurltools/.

Wanneer je een verkorte URL ontvangt, kan je in tegenstelling tot bij gewone URL's niet altijd in een oogopslag zien op welke website je belandt. Dit kan gevaarlijk zijn, want je komt misschien wel op

een onbetrouwbare of een spampagina terecht. Gebruik *wheredoesthislinkgo.com*, een snelle compacte URL-'uitpakker', om het oorspronkelijke webadres te zien voor je er naartoe surft. Een tweede waarschuwing is op zijn plaats. Wanneer een URL-verkorter ophoudt te bestaan, of de verwijzingen worden aangepast, resulteert dit in een dode of invalide link. Kiezen voor een bekende dienst is aan te raden. Ook al heb je geen 100% zekerheid, de kans is groter dat de URL dan actief blijft. <

Leen Liefsoens is redacteur van IP en senior informatiespecialist bij de bibliotheek van de Haagse Hogeschool

Weggeefactie:

2 kaarten voor de documentaire 'The Decade of Discovery'

Op 22 april vindt in Pathé Tuschinski in Amsterdam de Nederlandse première plaats van 'The Decade of Discovery', een documentaire van de Amerikaanse regisseur Joe Looby. 'The Decade of Discovery' laat zien hoe het Witte Huis zijn miljoenen e-mails weer onder controle kreeg. Ook toont de documentaire de impact die de explosie van digitale informatie heeft op het rechtssysteem en op de slagvaardigheid van de overheid.

De documentaire wordt ingeleid door Jason Baron, een van de hoofdrolspelers en voormalig hoofd Litigation Support van de Amerikaanse Nationale Archieven (US-NARA).

'The Decade of Discovery' wordt naar Nederland gehaald door Zylab, eDiscovery & Information Governance. Namens Zylab mag IP aan zijn abonnees twee toegangskarten voor de voorstelling op 22 april weggeven. Wil je kans maken op een kaart, stuur dan een e-mail naar redactie@informatieprofessional.nl o.v.v. 'The Decade of Discovery'.

Tweede voorstelling

Op 23 april is de documentaire 'The Decade of Discovery' ook te zien tijdens het 6de Symposium E-Discovery in Nederland, georganiseerd door het Lectoraat E-Discovery van de Hogeschool van Amsterdam. Meer informatie op goo.gl/WH3smE.

Frank Huysmans

COLUMN

Opgaan in het globale netwerk

Mijn favoriete biebfituroloog is David Weinberger. Onder de bibliotheekgoeroes is hij de antigoeroe.

In filmpjes op het web zie je hem zijn gehoor zelden in vervoering brengen. Hij doet me denken aan de eigenaar van de elektronikawinkel in Nijmegen waar ik als soldeerbegginning mijn condensatoren en weerstanden kocht. Trek Weinberger een stofjas aan en hij sloft naar achteren om net die ene buis voor je gitaarversterker uit een la te vissen die je nodig had. Maar genoeg over vorm en vent. Inhoud! Daar hebben we Weinberger voor. Hij schreef de bestsellers *Everything is miscellaneous* en *Too big to know* (verplichte kost voor mijn studenten, hoewel niet 'wetenschappelijk') en werd co-directeur van het Harvard Library Innovation Lab in de Harvard Law School. Toch wel een plek om te zijn als je van bibliotheekvernieuwing houdt.

Onlangs was hij in Florence op uitnodiging van OCLC. Hij gaf er een lezing, nam een kijkje in 'ons' Frysklab en werd geïnterviewd door het Britse vakblad *Research Information*. Niks stofjas. Oneliners! 'De toekomst van bibliotheken zal niet worden geschreven door bibliotheken, en dat is iets positiefs, omdat het betekent dat de informatie die bibliotheken hebben bewaard en verrijkt goed zal worden benut.' Het sterke van Weinbergers perspectief op bibliotheken is dat hij ze beschouwt als onderdeel van de vernetwerkte kennis

'We moeten erachter komen welke filters het web en onszelf slimmer kunnen maken'

Frank Huysmans is redacteur van IP, bijzonder hoogleraar bibliotheekwetenschap aan de UvA en zelfstandig onderzoeker en adviseur

op het web. Uitgangspunt van het denken zijn niet de organisaties zelf. Evenmin de collecties die zij beheren. We beginnen de contouren te zien, aldus Weinberger, van een wereldomspannend kennisnetwerk dat de bibliotheken in zich opneemt, maar ook archieven, musea, media, bedrijven en overheden. En ook wiki's, blogs, YouTube, aggregatiesites en de bouwstenen van het semantisch web.

Dit proces kan twee kanten op werken, heet het in *Too big to know*: het kan ons veel slimmer maken, maar ook veel dommer. In de pre-digitale wereld hadden we de filters die onbetrouwbare kennis en informatie eruit haalden wel aardig op orde. Maar toen kwam het web. De komende jaren zal het erom gaan erachter te komen welke filters, algoritmische en menselijk-sociale, het web en onszelf slimmer kunnen maken.

De opgave voor bibliotheken, archieven en andere kennisinstituten is daarmee helder. Het is hun taak en verantwoordelijkheid om hun content en (meta)data zo goed mogelijk in het kennisnetwerk te integreren. Opdat het netwerk als geheel slimmer wordt. Daarbij lopen ze uiteraard tegen auteursrechtelijke belemmeringen op. En dus is het hun verantwoordelijkheid actie te ondernemen – argumenteren, overtuigen en waar nodig procederen – om zulke barrières in het publieke belang te slechten.

Het vraagt wel wat. Zichzelf tot onderdeel maken van dat globale netwerk betekent dat instituten met hun vaak eerbiedwaardige verleden nu hun eigen positie moeten gaan relativeren. Maar is er wel een alternatief? We hebben duizenden jaren geïnvesteerd in onze cultuur, zegt Weinberger, *'and we lose it at our peril'*. <

Met een abonnement op deze drie vaktijdschriften van uitgeverij IP bent u optimaal geïnformeerd over alles wat er speelt in de informatiewereld

**3
bladen
onder
1 dak**

Speciaal voor onze abonnees...

40% korting

Uitgeverij IP komt u tegemoet met het volgende aanbod:

Abonnees van **IP**, **VIP** of **Bibliotheekblad** krijgen nu op de bladen waar ze geen regulier abonnement op hebben een interessante korting van 40%.

**Stuur de antwoordkaart
verderop in dit nummer in**

Metadata

Mediaservice

Licenties & Support

Personeelsdiensten

Mediaservice

Bij Ingressus Mediaverwerking kunt u elke gewenste publicatie bestellen voor uw collectie of organisatie. Deze leveren wij met catalogusrecord of eventueel zelfs volledig uitleenklaar. Met deze wijze van uitbesteding bieden wij u de mogelijkheid tot efficiënter werken, waarbij de kwaliteit van uw vertrouwde dienstverlening behouden blijft.

010 206 02 60 | info@ingressus.nl | www.ingressus.nl

Nieuwsgierig geworden? Kijk nu op boekhandel.ingressus.nl

INGRESSUS